

T.C.
ÇANAKKALE
1. İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2021/1266
KARAR NO : 2022/1164

DAVACILAR : 1- TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Başkanlığı
2- TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Başkanlığı

VEKİLLERİ :

DAVALI : Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

VEKİLİ :

MÜDAHİL : Truva Bakır Maden İşletmeleri Anonim Şirketi (Davalı)

VEKİLLERİ :

DAVANIN ÖZETİ : Davacılar tarafından, Çanakkale ili, Bayramiç ilçesi, Hacıbekirler köyü mevkinde Truva Bakır Maden İşletmeleri A.Ş tarafından yapılması planlanan 87513 ruhsat nolu sahada Halılağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi projesi ile ilgili olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca verilen 26/07/2021 tarihli "Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Olumlu" kararının; hukuka aykırı olduğu, usulüne uygun olarak dava konusu projeye ilişkin bir halkın katılımı toplantısının düzenlenmediği, ÇED raporuna projenin potansiyel çevresel, sosyal, biyo-fiziksel, ekonomik ve kültürel etkileri bakımından etki alanının yansıtılmadığı, yeterli ve gerekli önlemlerin alınmadığı, halk sağlığının göz ardı edildiği, üstün kamu yararının gözetilmediği, ÇED alanına 150 metre mesafedeki arkeolojik sit alanına yönelik herhangi bir tedbirin bulunmadığı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ : Dava konusu işlemlerle davacıların güncel ve kişisel menfaatlerinin ihlal edilmediğinden dava açma ehliyetlerinin bulunmadığı, davanın proje sahibine ihbar edilmesi gerektiği, esasa yönelik olarak ise; ÇED olumlu kararının hizmetin gerekleri, kamu yararı ve bu arada çevrenin korunması prensipleri ile gerçekleştirilmesi planlanan proje arasındaki denge gözetilerek alındığı, tüm iş ve işlemlerin ilgili mevzuata ve hukuka uygun olarak tesis edildiği ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

MÜDAHİL BEYANININ ÖZETİ : Dava konusu işlemlerle davacıların güncel ve kişisel menfaatlerinin ihlal edilmediğinden dava açma ehliyetlerinin bulunmadığı, ÇED olumlu kararının hizmetin gerekleri, kamu yararı ve bu arada çevrenin korunması prensipleri ile gerçekleştirilmesi planlanan proje arasındaki denge gözetilerek alındığı tüm iş ve işlemlerin ilgili mevzuata ve hukuka uygun olarak tesis edildiği, ÇED raporunda tüm hususların detaylı olarak incelenerek yer verildiği ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

T.C.
ÇANAKKALE
1. İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2021/1266
KARAR NO : 2022/1164

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Çanakkale 1. İdare Mahkemesince, duruşma için taraflara önceden bildirilen 06/12/2022 tarihinde davacılar vekili Av. ██████████'ın geldiği, davalı idareyi temsilen Av. ██████████'nin, davalı yanında müdahili temsilen ise Av. ██████████'nin geldiği görülerek taraflara usulüne uygun olarak söz verilip açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüldü:

Davalı ile davalı yanında müdahilin usule ilişkin itirazları yerinde görülmeyle işin esasına geçildi. Uyuşmazlık; Çanakkale ili, Bayramiç ilçesi, Hacıbekirler köyü mevkinde Truva Bakır Maden İşletmeleri A.Ş tarafından yapılması planlanan 87513 ruhsat nolu sahada Halılağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi projesi ile ilgili olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca verilen 26/07/2021 tarihli "Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Olumlu" kararından kaynaklanmaktadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinde; çevresel etki değerlendirilmesi, gerçekleştirilmesi plânlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalar olarak tanımlanmış, "Çevrenin korunması" başlıklı 9. maddesinin (b) bendinde; ülke fizikî mekânında, sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda, koruma-kullanma dengesi gözetilerek kentsel ve kırsal nüfusun barınma, çalışma, dinlenme, ulaşım gibi ihtiyaçların karşılanması sonucu oluşabilecek çevre kirliliğini önlemek amacıyla nazım ve uygulama imar plânlarına esas teşkil etmek üzere bölge ve havza bazında 1/50.000-1/100.000 ölçekli çevre düzeni plânları Bakanlıkça yapılacağı, yaptırılacağı ve onaylacağı, "Çevresel etki değerlendirilmesi" başlıklı 10. maddesinde; gerçekleştirilmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmelerin, çevresel etki değerlendirilmesi raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlü oldukları, çevresel etki değerlendirilmesi olumlu kararı veya çevresel etki değerlendirilmesi gerekli değildir kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemeyeceği; proje için yatırıma başlanamayacağı ve ihale edilemeyeceği, çevresel etki değerlendirmesine tâbi projeler ve stratejik çevresel değerlendirmeye tâbi plân ve programların ve konuya ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirleneceği hükümlerine yer verilmiştir.

Çevresel etki değerlendirilmesi sürecinde uyulacak idari ve teknik usul ve esasların düzenlenmesi amacıyla çıkarılan ve dava konusu işlem tarihinde yürürlükte bulunan 17/07/2008 tarih ve 26939 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin "Tanımlar" başlıklı 4. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendinde; Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED): Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları, aynı maddenin (h) bendinde ise; Çevresel etki değerlendirilmesi olumlu kararı: Çevresel etki değerlendirilmesi raporu hakkında komisyon tarafından yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun belirlenmesi üzerine projenin gerçekleşmesinde çevre açısından sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararı olarak tanımlanmış, "Çevresel etki değerlendirilmesi başvuru dosyası, çevresel etki değerlendirilmesi raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlama yükümlülüğü" başlıklı 6. maddesinde; bu Yönetmelik kapsamındaki bir projeyi gerçekleştirmeyi planlayan gerçek ve tüzel kişilerin; Çevresel Etki Değerlendirmesine tabi projeler için; Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuru Dosyası, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu, Seçme Eleme Kriterlerine tabi projeler için proje tanıtım dosyası hazırlamak, ilgili makamlara sunmak ve projelerini verilen karara göre gerçekleştirmekle yükümlü oldukları, kamu kurum ve kuruluşlarının, bu Yönetmelik hükümlerinin yerine getirilmesi sürecinde proje sahiplerinin isteyeceği konuya ilişkin her türlü bilgi, doküman ve görüşü vermekle yükümlü oldukları, bu Yönetmeliğe tabi projeler için "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı alınmadıkça

T.C.

ÇANAKKALE

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

bu projelere hiç bir teşvik, onay, izin, yapı ve kullanım ruhsatının verilmeyeceği, proje için yatırıma başlanmayacağı ve ihale edilmeyeceği, "Çevresel etki değerlendirmesine tabi projeler" başlıklı 7. maddesinde; bu Yönetmeliğin; a) EK-I listesinde yer alan projelere, b) Seçme Eleme Kriterlerine tabi olup "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gereklidir" kararı verilen projelere, c) Bu Yönetmelik kapsamında ya da kapsamı dışında bulunan projelere ilişkin kapasite artırımı ve/veya genişletilmesi halinde, kapasite artışı toplamı bu Yönetmeliğin EK-I'inde belirtilen eşik değer veya üzerindeki projelere, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hazırlanmasının zorunlu olduğu, 15. maddesinde ise; bu Yönetmeliğin; a) EK-II listesinde yer alan projeler, b) Bu Yönetmelik kapsamında ya da kapsamı dışında bulunan projelere ilişkin kapasite artırımı ve/veya genişletilmesi halinde, kapasite artış toplamı bu Yönetmeliğin EK-II'sindeki eşik değer veya üzerindeki projeler, seçme eleme kriterlerine tabi olduğu hükmüne yer verilmiştir.

Öte yandan; Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği EK- I de yer alan Çevresel Etki Değerlendirmesi Uygulanacak Projeler Listesi'nin madencilik projelerine ilişkin 27. sırasının (c) bendinde belirtilen cevher zenginleştirme tesisleri için ÇED sürecinin işletilmesi zorunlu kılınmıştır.

Çevresel etki değerlendirmesi ile gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlendiği, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin irdelendiği, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirildiği, ayrıca projelerin uygulanmasının izlendiği ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaların belirlendiği bir süreç öngörülmüş olup, projenin gerçekleştirileceği yer ile alternatif alanlar belirlenerek projenin hizmet amacı, önem ve gerekliliği kapsamında yerin ve etki alanının çevresel özellikleri, çevresel etkiler ve alınacak önlemlerin tartışılması, faaliyet yerinin belirlenmesinde ise, faaliyetin büyüklüğü, amacı, ulaşım, iklim, toprağın ve çevrenin özellikleri, olası etkiler ve etkilerin azami giderilme olanakları gibi unsurların etkili olması, bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir çevre dengesinin sağlanması yolunda belirtilen nitelikteki bir faaliyete en uygun yerin seçilmesi esastır. Diğer yandan; ÇED sürecinde verilen kararların iptali istemiyle açılacak davalarda, ÇED kararlarının bir bütün olarak çevresel etkilerinin irdelenmesi gerekmektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden; Çanakkale ili, Bayramiç ilçesi, Hacıbekirler köyü mevkinde Truva Bakır Maden İşletmeleri A.Ş tarafından yapılması planlanan 87513 ruhsat nolu sahada Halılağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi projesi ile ilgili olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca 26/07/2021 tarihli "Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Olumlu" kararı verildiği, söz konusu kararın iptali istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmıştır.

Uyuşmazlığın çözümü teknik yönden yerinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasını gerektirdiğinden, Mahkememizin E:2021/1309 sayılı dosyasında 29/09/2021 tarihli kararıyla mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmasına karar verilerek, usul ekonomisi gereğince iş bu dava dosyasının bekletici mesele yapıldığı, bahse konu dava dosyasında 21/11/2021 tarihinde gerçekleştirilen keşif incelemesi neticesinde düzenlenen 09/02/2022 havale tarihli bilirkişi raporunun iş bu davanın taraflarına tebliğ edildiği, söz konusu bilirkişi raporunda özetle;

"Dava Konusu İşlemin Arkeoloji Bilimi Açısından İncelenmesinde;"

Proje alanında kültür varlıkları ile ilgili önemli belgelerden birisinin ÇED raporunun Ek-25 numaralı bölümünde sunulan Çanakkale Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünün 11/09/2020 tarih ve E.675461 sayılı görüşü olduğu, yazıda, ÇED alanına ilişkin kültür varlığı açısından kurullarca onaylı herhangi bir sit alanı veya tescil kaydının bulunmadığı, Müdürlüğün 24/11/2015 tarih ve 2608 sayılı yazısıyla görüş verildiği ve verilen görüşün halen geçerli olduğu, Atık Depolama Tesisi, Toprak Depolama 1, Toprak Depolama 2, Araç Bakım, Cevher Stok, Patlayıcı Madde Depolama, Güvenlik Bina, Temiz Su Gölet'i ve Alternatif Tesis 1 alanlarında yapılan yüzey araştırmasında ise herhangi bir taşınır-taşınmaz kültür varlığına rastlanılmadığı, ancak Alternatif Tesis 2 alanının batı cephesinde tarla vasıflı 132 ada, 1 ve 2 parseller ile orman vasıflı 132 ada 3-4 ve 5 parsellerde 2863 sayılı yasa kapsamına giren Kültür varlıklarına rastlanıldığı, söz konusu alanda tespit-tescil çalışmalarının başlatılacağı ve bu alanda herhangi bir inşai ve fiziki müdahalede bulunulmaması gerektiğinin belirtildiği, söz konusu alanlarda "2863 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında, ileride yapılacak uygulamalarda herhangi bir taşınır-taşınmaz kültür varlığına rastlanması durumunda çalışmaların durdurularak en geç üç gün içerisinde en yakın Müze Müdürlüğüne,

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

köyde muhtara veya diğer yerlerde mülki idare amirlerine bilgi verilmesi kaydıyla, Çanakkale ili, Bayramiç ilçesi, Hacıbekirler Köyü mevkiinde Truva Bakır Maden İşletmeleri tarafından yapılması planlanan "87513 Ruhsat Nolu Sahada Halılağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi" projesine esas Açık Ocak, Atık Depolama Tesisi, Toprak Depolama 1, Toprak Depolama 2, Araç Bakım, Cevher Stok, Patlayıcı Madde Depolama, Güvenlik Bina, Temiz Su Gölet'i ve Alternatif Tesis 1 alanları ile yazımız eki haritada parsel numaraları ve konumu, koordinat listesinde ise koordinatları belirtilen alanlar dışında kalmak kaydıyla Alternatif Tesis 2 alanının kalan bölgesinin kullanılmasında 2863 sayılı Yasa kapsamında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır", şeklinde belirtildiği, özetle, ilgili Koruma Kurulu tarafından, proje alanında kültürel alanlar, projeden etkilenebilecek yüksek peyzaj ya da görsel değere sahip alanlar ile "Kültür Varlıkları", "Tabiat Varlıkları", "Sit Alanı" ve "Koruma Alanı" olarak tanımlanan özel alanlardan hiçbirisinin bulunmadığı, çalışmalar esnasında herhangi bir kültür ve tabiat varlığına rastlanması durumunda işlemlerin durdurularak, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 4. maddesi gereği 3 gün içerisinde en yakın Müze Müdürlüğüne haber verileceğinin ifade edildiği, bununla birlikte 11/09/2020 tarih ve 675461 sayılı Çanakkale Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünün görüşü doğrultusunda 1 No.lu ÇED Poligonunda III. Derece Arkeolojik Sit ilan edilmesi üzerine bu alanın proje alanı dışına çıkarıldığı, böylece 263,41 ha'lık fiziki kullanım alanının 257,79 ha düşürüldüğü ifade edilmektedir. Diğer bir ifade ile ÇED alanı içerisinde III. Derece Arkeolojik Sit Alanı çıkarılmış ve ÇED alanı küçültülmüştür, Halılağa Bakır Projesi kapsamında Hacettepe Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halime HÜRYILMAZ tarafından da proje alanında bulunması muhtemel arkeolojik eserlerin tespitine yönelik çalışmalar gerçekleştirildiği, söz konusu araştırmanın, tarihsiz "Kültürel Miras Raporu" başlığı altında ÇED raporunun Ek-26 bölümünde yer aldığı, uzman raporunun birinci bölümünün Troas Bölgesi'nin lokalizasyonuna ayrıldığı, proje alanının da bulunduğu bölgenin antik Troas Bölgesinde kaldığı belirtilerek antik kaynaklara göre sınırları belirlenmeye çalışıldığı, raporun ikinci bölümü bölgenin fiziki coğrafyasına ayrıldığı, Homeros'un "İlyada" isimli destanında bölgeden "Bol Pınarlı İda" olarak bahsettiği, Skepsis (Kurşunlu) ve Skamandria (Ezine yakınında Asarlıktepe) yerleşimlerinde darp edilen sikkelerde "köknar ağacı" betimlendiği, Antik dönemin ünlü hekimi Galenos'un İda Dağı'nın doğu eteklerinde bulunan Leuka'nın kestaneleriyle ünlü olduğundan bahsedilmekte olduğu, Troas Bölgesi'nde yaşayan halklar için de ayrı bir bölüm ayrıldığı, bölgede Neolitik çağdan başlayarak yerleşimlerin bulunduğu, Hititlerin bu bölgeyi Wilusa olarak adlandırıldığının bilindiği, İlyada destanındaki bir pasajdan hareketle, Troia topraklarının Aisepos Irmağından Thebe Ovası da dâhil olmak üzere, Kaikos Irmağı'na kadar uzandığının belirtildiği, bu topraklarda Kral Priamos, Troia'nın tahtında otururken, oğulları ve torunlarının Troia'nın yakın çevresindeki kentlerin ve bölgelerin yöneticileri olduğu, raporun dördüncü bölümünün anlamsız bir şekilde bölgede bulunan madenlere ayrıldığı, bu bölümde, bölgenin maden yatakları açısından önemli olduğu vurgulanıp, kurşun, çinko, bakır, antimon, demir, volfram, molibdent, manganez, uranyum, altın ve civa gibi metalik madenlerin yanı sıra linyit yataklarının bulunduğu ifade edilerek 4-7. sayfalar arasında bu madenlerin ayrıntılı bir şekilde irdelendiği, 5. Bölümün başlığının Halılağa Ruhsat Alanı olduğu, 7-10. sayfalarda yer alan bölümde Halılağa Ruhsat Alanında bulunan kültür varlıklarından bahsedilmekte olduğu, buna göre, Söğütalan Köyünü yaklaşık 3km batısında taş öbek mezarlardan oluşan bir nekropol sahasının bulunmakta olduğu, Alan Koruma Kurulu tarafından III. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescillendiği, Sayın HÜRYILMAZ tarafından geç dönem Türkmen-Yörük mezarlarına (MS. 12-16. yy) benzetildiği, ancak, yaptığımız araştırmalara göre, benzer taş öbek mezarlardan Bursa'nın Keles ilçesi Menteşe mevkiinde çok sayıda bulunduğu, defineciler tarafından

açılan mezarların, Helenistik – Roma Dönemi (MÖ. 2 – MS. 1. yüzyıl) özellikleri göstermekte olduğu, dolayısı ile taş öbek mezarların daha erken dönemlere ait olması gerektiği, taş öbeklerin mezar olup olmadığı ve yayıldığı alan jeofizik yöntemlerle çok kolay tespit edilebilecekken, bu araştırmanın proje kapsamında neden yaptırılmadığının anlaşılamadığı, Halılağa Köyünde, Ören Piren Tepe'nin kuzeydoğusunda yer alan kaya oyu (khamosorion) mezarların Çanakkale Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 20/09/2018 tarih ve 4926 sayılı kararı ile I. Grup kültür varlığı olarak tescillendiği, Halılağa Köyünde Halil Ağa'ya ait son dönem Osmanlı Mezarı ve yanındaki Kuvayı Milliye Şehitlerinden Hasan VURUCU'ya ait mezar bir bütün olarak düşünülerek, Çanakkale Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 28/06/2018 tarih ve 4762 sayılı karar ile I. Grup Taşınmaz Kültür Varlığı olarak

T.C.

ÇANAKKALE

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

tescillendiği, Hacıbekirler Köyünde Çamtaşı Kayası Tepesinde Arkeolojik Yerleşim ve Güven taşı Tepenin eteklerinde kaya oyu (khamosorion) mezarlar bulunduğu, her iki alanın Çanakkale Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 27/02/2018 tarih ve 4448 sayılı karar ile I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescillendiği, sonuç olarak, uzman raporunda, Truva Bakır Maden İşletmeleri A. Ş.'nin ruhsat alanı kapsamında; "Kültür Varlıkları", "Sit Alanı" ve "Koruma Alanı" olarak tanımlanan özel alanların bulunduğu ifade edilmekte, söz konusu ruhsat alanında yapılacak herhangi bir hafriyat çalışması sırasında tespit edilecek taşınır ya da taşınmaz kültür varlıklarına rastlanması durumunda, ilgili kurumlara haber verilmesi ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu gereğince sit alanında yapılacak her türlü faaliyet yasa çerçevesinde ele alınmasının istendiği, ÇED projesi kapsamında toprak altında bulunan olası kültür varlıklarını tespit etmek amacıyla, Geoanaliz Yerbilimleri Ltd. Şti. tarafından Hacıbekirlerköyü, 132 ada 1-2 parsellerde belirlenen alanlarda GPR/Yer Radarı ile incelemeler yapıldığı, belirlenen alanlarda muhtemel arkeolojik unsur ya da öğeleri tespit etmek ve bölge hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla güncel kottan 8,0 m derinliğe kadar araştırma yapıldığı, çalışma sonucunda arkeolojik yapılanma belirtisi olabilecek nitelik farklılıkları, düzgün ve köşeli yapılanmalar tespit edilemediği, tüm alanlarda görülen belirtilerin jeolojik unsurlardan kaynaklığı düşünülmekteyse de yine de anomali gözükten alanlarda arkeolojik kazı ve sondaj çalışmaları istenmekte olduğu, yapılan arazi çalışmaları sonucu tespit edilen taşınmaz kültür varlıklarının bulunduğu alanlar özenle ÇED alanı dışına çıkartıldığı, ancak projenin ruhsat sahası içinde kaldığı, bu nedenle Kültürel Miras Raporu'nu hazırlayan arkeolog Prof. Dr. Halime HÜRYILMAZ, önlem olarak, herhangi bir kültür varlığına rastlanması durumunda kanuni süre içerisinde 2863 sayılı yasayla belirlenen kurumların bilgilendirilmesini istediği, Geoanaliz Yerbilimleri Ltd. Şti. (Geoanaliz) tarafından Hacıbekirler köyü, 132 ada 1-2 parsel içerisinde belirlenen alanların GPR/Yer Radarı çalışması yapıldığı ifade edildiği, toprak altında bulunan olası kültür varlıklarını tespit etmek amacıyla yapılan çalışmalarda kıstasın ne olduğu, hangi gerekçe ile yapıldığı, yapılmasını kimin istediğinin belli olmadığı, bununla birlikte Prof. Dr. Halime HÜRYILMAZ'ın raporunda ruhsat sahası kapsamında yer alan Söğütalan Köyü taş öbek yığıma mezarların bulunduğu alanda veya Halılağa Köyü Ören Piren Tepe ile Hacıbekirler Köyü Güven taşı Tepede bulunan kaya oyu (khamosorion) mezarların çevresinde veya Hacıbekirler Köyü Çamtaşı Kayası Tepesi'ndeki arkeolojik yerleşimin araştırılmasında neden GPR/Yer Radarı çalışması yapıp, toprak altındaki olası kültür varlıkları ve yayılım alanı belirlenmeye çalışılmadığının anlayamadığı, bunun yerine Kültürel Miras Raporunu hazırlayan arkeolog Prof. Dr. Halime HÜRYILMAZ tarafından, önlem amaçlı, madencilik çalışmaları esnasında herhangi bir kültür varlığına rastlanması durumunda kanuni süre içerisinde 2863 sayılı yasayla belirlenen kurumların bilgilendirilmesinin önerildiği, ÇED alanının Kazdağları Milli Parkı'na olan mesafesinin 19,62 km, I. Grup Taşınmaz Kültür Varlığına 4,4 km, kayaya oyma mezara 3,83 km, I. Derece Sit alanına 0,15 km, III. Derece Sit alanlarından güneydoğudakine 6,16 km mesafe olduğunun belirtildiği, III. Derece Sit alanlarından güneyde bulunanın da mücavir alan içinde olduğu kayıtlı olduğu, Prof. Dr. Halime HÜRYILMAZ'ın açık bir şekilde ortaya koyduğu gibi proje sahasının da bulunduğu bölgenin Neolitik Dönemden başlayarak Bronz ve Demir Çağlarında yoğun bir şekilde aralıksız yerleşime sahne olduğu, bu durumun, proje ruhsat sahasında yer alan Halılağa Köyü Ören Piren Tepe ile Hacıbekirler Köyü Güven taşı Tepe kaya oyu (khamosorion) mezarları veya Hacıbekirler Köyü Çamtaşı Kayası Tepesi'nde bulunan arkeolojik yerleşimin tesadüfi olmadığını, ruhsat bölgesinde henüz tespit edilemeyen yerleşim alanlarının bulunuyor olabileceğine işaret ettiği, bu nedenle alanda, proje başlatılmadan önce, madencilerin inisiyatifine bırakılmadan, tecrübeli bir ekip tarafından bilimsel arkeolojinin yöntemlerine uygun yoğun arkeolojik yüzey araştırması yapılması gerektiği, ÇED raporunun veya Sayın Prof. Dr. Halime HÜRYILMAZ'ın uzman raporunun hiçbir yerinde insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen Homeros ve İlyada'sından veya Roma İmparatorluğu'nun kurucusu olarak kabul edilen Aeneas'dan bahsedilmediği, bununla birlikte örneğin ÇED raporunun III.199 numaralı sayfasında (c) maddesinde, Dünya Kültür ve Tabiat Mirasının Korunması Sözleşmesi'nin 1inci ve 2nci maddeleri gereğince Kültür Bakanlığı tarafından koruma altına alınan "Kültürel Miras" ve "Doğal Miras" statüsü verilen kültürel, tarihi ve doğal alanlar başlığı altında, "ÇED alanı içerisinde ve yakın çevresinde söz konusu alanlar bulunmadığı" gibi ibarelere sık sık vurgu yapıldığı, kültür turizmi içerisinde önemli bir yere sahip olan "kültür rotalarının" kültür turizminin renkli ve aktif bir alanı olduğu, gerek kültür rotalarının gerekse de kültürel peyzajın uluslararası sözleşmelerde tanımlandığı ve ortaya konulduğu, bu sözleşmelere Türkiye'nin de taraf olduğu, bu nedenle

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

Kaz Dağı'nı, mevcut Milli Park ile sınırlı tutma lüksümüzün bulunmadığı, Çanakkale ile Balıkesir arasında, günümüz coğrafi sınırlardan bağımsız düşünüp, Troia-Antandros (Altınoluk) arasındaki antik Troas Bölgesinin tamamını dağları, ovaları ve vadileri ile birlikte kümülatif değerlendirip koruma altında tutmanın 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun yanı sıra Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin UNESCO Sözleşmesi, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, Floransa Bildirgesi gibi taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerin gereği olduğu, özetle; proje ruhsat alanında taş öbek ve khamosorium mezarlardan oluşan nekropol sahalarının bulunduğu rapora edildiği, bu alanlarda GPR/Yer Radarı ile incelemeler ile nekropol sahalarının yayılım alanlarının henüz tespit edilmediği, nekropol sahaları yakınlarında yerleşimlere işaret edeceğinden donanımlı bir ekiple yoğunlaştırılmış yüzey araştırması yapılabilecek yerleşim yerleri henüz tespit edilmediği, tespit işinin madencilere bırakıldığı, projenin halihazırda ve gelecekte planlanacak somut olmayan kültürel miras kapsamında değerlendirilen kültürel rotalar için risk teşkil edeceğinden kamu yararına uygun olmadığı, Türkiye'nin UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesine resmen taraf olduğu, Somut Olmayan Kültürel Miras UNESCO tarafından; toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar biçiminde tanımlandığı, projenin uygulanırsa gelecekte kültürel peyzajı bozacak ve telafisi imkânsız zararlar vereceği, ÇED raporunda alanın kültür varlıkları açısından steril olduğu kanıtlanmaya çalışılsa da ruhsat alanı antik Troas bölgesinde yer aldığından kümülatif değerlendirilmesinin gerektiği, bölgenin kalkınmasında önemli paya sahip olacak maden sahalarının sayısı olarak artırılması ve sahalarının genişletilmesinin bölgenin doğal ve kültürel değerlerinin korunmasını olumsuz yönde etkileyeceği, başlangıçta katma değer sağlasa bile zaman içerisinde maden sahalarının bir sonucu olarak mevcut doğal kaynakların tükeneyeceği ve bu durumun ekolojik, sosyal ve kültürel peyzaj üzerinde olumsuz etkilere neden olacağı, sonuç olarak, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun yanı sıra Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi, Dünya Miras Sözleşmesinin Uygulanmasına Yönelik İşlevsel İlkeler Rehberi, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin UNESCO Sözleşmesi, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, Floransa Bildirgesi gibi taraf olduğumuz bu alandaki uluslararası sözleşmelerde vurgulanan kültürel miras ve peyzajın, toplulukların kimliklerinin vazgeçilmez bir unsuru olduğu ve biyolojik çeşitliliğin korunmasını güvence altına alan geleneksel uygulamalar ve bilgiler üzerinden yaşatılması gerektiği ilkeleri ve arkeoloji biliminin bağlayıcılığı açısından; sürdürülebilir çevrenin korunması ile bakır cevheri ihtiyacı karşılaştırıldığında üstün kamu yararının sürdürülebilir soyut ve somut kültürel miras, yaşam ve çevre hakkı olduğu, dolayısı ile "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararının uygun olmadığı,

"Dava Konusu İşlemin Biyoloji Bilimi Açısından İncelenmesinde;"

Doğal ortamlarda gerçekleştirilecek her türlü faaliyetin ilgili habitatların doğal sakinlerine ve bu doğal bileşenler tarafından değişik amaçlarla tercih edilmekte olan habitatlar üzerinde çeşitli ve değişik boyutlu etkilerinin olmasının kaçınılmaz olduğu, bu etkiler sonucunda şekillenen dönüşümlerden bazılarının kalıcı, bazılarının da geçici özellikte olacağı, söz konusu etkilerin ortadan kaldırılabilmesi veya en aza indirilebilmesi için alınması gereken önlemlerin, dikkat edilmesi gereken noktaların ÇED Raporunda detaylı olarak sunulduğu, Truva Bakır tarafından Çanakkale ili, Bayramiç ilçesi, Hacıbekirler köyü mevkiinde inşası ve işletilmesi planlanan "Halılağa Bakır Projesi" planlanan alanda, arazi çalışması, geniş çaplı literatür taraması ve yerel halkla yapılan anketler neticesinde toplamda 29 kurbağa ve sürüngen taksonu belirlendiği, ÇED ve etki alanında saptanan türlerden Adi Kara Kaplumbağası'nın (Testudo graeca) tehlike kategorisi VU: Hassas kategorisinde bulunmakta olduğu, türün özellikle Avrupa popülasyonları habitat tahribatları, ticari amaçla toplatılması gibi nedenlerle azalmakta olduğu, ülkemizde ise geniş yayımlı bir tür olup, özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi dışında hemen hemen her yerde bulunmakta olduğu, yani Türkiye için nesli tehlike altında bir tür olmadığı, ÇED ve etki alanında tespit edilen herpetofauna türlerinin çoğunluğunun küresel ve ulusal ölçekte herhangi bir tehlike kategorisine dahil olmadığı, aynı şekilde dar yayılışlı ve endemiklik gösteren türlerden olmadığı, teşhisleri tamamlanan taksonlar nihai listeler haline getirilmiş, ilgili literatür bilgisi ile küresel ve ulusal yayılım durumları ile IUCN kategorileri eklenerek tabloların oluşturulduğu, ÇED ve etki alanında yapılan arazi çalışmaları ve

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

geniş çaplı kaynak tarama çalışması sonucunda belirlenen herpetofauna elemanları değerlendirildiğinde endemik veya dar yayımlı tür/türlerin mevcut olmadığı, bu açıdan bakıldığında türler için civarda beslenme, üreme ve barınma için alternatif habitatların kısmen de olsa mevcut olduğu, faaliyetlerin bulunduğu bölgelerde fauna açısından en önemli olumsuz etkilerden bir tanesi ekosistem parçalanması olduğu, kapladıkları alan, açılan yollar, nakliye araçları ekosistem parçalanmalarına yol açabileceği, ayrıca aşırı boyutlarda toprak sıyırma işlemi yapıldığında bu işlemin herpetofauna elemanlarının yuvalarının tahrip olmasına yol açabileceği, buralarda yaşayan iki yaşamlı ve sürüngenlerin yaşam alanlarını kaybederken, parçalanmış arazide hareketleri sırasında zarar görebileceği, bu alanlarda özellikle fauna elemanlarının üreme ve yumurtlama mevsimlerinde etkisinin daha da fazla olabileceği, diğer taraftan ÇED alanında bazı mağara ve oyuklarda yaşayan hayvan türlerinin de işlemlerden olumsuz etkileneceği, bu türler için ÇED etki alanı içerisinde yeni yaşam alanlarının varlığının bulunduğu, ÇED alanında gerçekleştirilecek olan madencilik faaliyetlerinin herpetofauna üzerinde olumsuz etkilerinin olabileceği, ancak ÇED alanında herhangi bir endemik veya dar yayımlı tür bulunmadığı, bununla beraber alanda yapılacak olan faaliyetlerin başlanması ile ÇED alanının ilgili uzmanlarca periyodik olarak izlenme, onarım ve bakım sürecine alınarak faaliyetler kontrollü olarak devam ettirileceğinin belirtildiği, özellikle uzmanlarca planlanacak yeniden bitki ekimi, ağaçlandırma (ilgili flora uzmanı görüşleri doğrultusunda) aşamalarının takip edilerek fauna elemanları (özellikle de mikrofauna) için de uygun habitatların oluşturulması sağlanacağına rapor edildiği, diğer taraftan faaliyetlerin gerçekleştirileceği ÇED alanı çevresinde herpetofauna elemanlarının yerleşebileceği uygun habitatların bulunduğu, bu kapsamda kontrollü olarak faaliyetlerin devam ettirilmesi durumunda herpetofauna elemanlarının yeni habitatlara zamanla uyum sağlayabileceği, faaliyetlerin yapılacağı alan; Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Yaban Hayatı Koruma Sahası, Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiatı Koruma Alanı, Sulak Alan gibi özel bir koruma statüsünün bulunmaması olduğu, proje sahasında yapılan arazi çalışma sayıları ve toplam gün adedinin veri toplama için yeterli düzeyde olduğu, ÇED raporunu hazırlayan ekibin alanla ilgili tecrübeye sahip olduğu ve yazılı kaynakların da gerektiği düzeyde taranarak kullanıldığı, çalışma sahasında yer alan endemik bitkilerin proje alanı dışına çıkarılarak gerekli yeni ekimlerin yapıldığı ve bunlara ait olgun tohumların, Ankara'da Tohum bankasına teslim edildiği, sonuç olarak; Truva Bakır tarafından Çanakkale İli, Bayramiç İlçesi, Hacıbekirler Köyü mevkiinde inşası ve işletilmesi planlanan "Halılağa Bakır Projesi" işletme sahasının; flora ve fauna elemanları için yayılış gösterme, barınma, üreme, beslenme gibi önemli gereksinimlerini orta düzeyde veya yeterli oranda karşılayabileceğinin değerlendirildiği, habitatlardaki negatif yönde olabilecek etkinin geriye dönüşü sağlanabilecek düzeyde olacağı, bu nedenlerle, Biyoçeşitlilik yönünden ÇED raporunun olumlu ve yeterli olduğu,

"Dava Konusu İşlemin Çevre Mühendisliği Açısından İncelenmesinden;"

T.C Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğünün 30/09/2020 tarih ve 20289998-220.01-E.205193 sayılı yazısında Çanakkale İli Bayramiç İlçesi Hacıbekirler Köyü Mevkii'nde kurulması planlanan 87513 Ruhsat Numaralı Sahada Halılağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi projesi için özel format belirtilmiş olduğu ve ÇED raporunun buna uygun olarak hazırlandığı, ÇED raporunda Çevresel Öğeler ve Ekosistem Bileşenlerinin tanımlandığı, proje sürecinde hava kalitesi, su kalitesi, hidrolojik rejim, ortam gürültü düzeyi gibi etkilerin ilgili yönetmelikler kapsamında çalışmaların yapıldığı, Halılağa Bakır Projesi kapsamında genel olarak; ocak faaliyetleri (toz oluşumu), KET (su kullanımı ve toz oluşumu), zenginleştirme tesisi (su kullanımı ve atıksu oluşumu, drenaj suları ve katı atık), kullanılacak makine ve ekipmanlar (bakım-onarım işlemleri ve gaz emisyonu), personeller (evsel nitelikli atıklar) ve hazır beton tesisi (toz oluşumu, su kullanımı ve atıksu oluşumu) kapsamında çevresel etki oluşması muhtemel etkenler olduğu, ÇED raporu Bölüm III'te söz konusu atıkların miktarı ve alıcı ortam ile etkileşimlerine yönelik değerlendirmeler yapıldığı, Truva Bakır Maden İşletmeleri AŞ tarafından Çanakkale İli Bayramiç İlçesi Hacıbekirler Köyü Mevkii'nde kurulması planlanan 87513 Ruhsat Numaralı Sahada Halılağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi için hazırlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporunda hava kalitesi modelleme raporunun Ek-21'de verildiği, bu raporda, Hava kalitesi modelleme çalışması ile tesis etki alanı içerisindeki hava kirlenmesine katkı değeri (HKKD) ve hava

kalitesi değerlerinin hesaplandığı, ilgili yönetmelikte verilen sınır değerler ile karşılaştırıldığı, rapor incelendiğinde tesisin etki alanının yönetmelikte belirtildiği üzere hazırlandığı, tesis etki poligonu içinde kalan Muratlar ve Hacıbekirler köyü kaynaklı ısınma kaynaklı ve trafik kaynaklı emisyonların yanı sıra ÇED alanı çevresinde bulunan faaliyetlerin de dikkate alındığı ve kümülatif emisyon hesaplamalarına dahil edildiği, aynı şekilde yönetmelikte belirtildiği üzere 3 senaryo oluşturduğu ve AERMOD kullanılarak hava kalitesi modelleme çalışmasının 3,5 km'lik bir çap içinde gerçekleştirildiği, raporda hassas alanlar belirtilmiş olup hava kalitesinin belirlenmesine yönelik 2 noktada PM10 ve 8 noktada çöken toz ölçümü yapıldığı, ölçüm noktasından elde edilen arka plan konsantrasyonlarına göre projenin toplam kirlenme değerinin de raporda verildiği, Senaryo 1'e göre kontrollü şartlarda altında günlük PM10 sınır değeri yılda 9 kere, Senaryo 3'e göre ise 9 kere aşıldığı, modelleme çalışmasından elde edilen sonuçlara göre ÇED alanı çevresinde PM10 ve çökelen toz miktarları yönetmelik sınır değerlerinin altında kaldığı, yapılan tüm hesaplamalar ve kabullerin ilgili yönetmelikte belirtildiği üzere sonuçlandırıldığı, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), hava kirliliğini insan sağlığına yönelik en büyük çevresel tehdit olarak kabul etmekte olduğu, bu nedenle hava kirliliğinin sağlık üzerindeki etkilerini azaltmak için aralarında PM10'nun da bulunduğu çeşitli kirlenmeler için Hava Kalitesi Kılavuzları (AQG) geliştirildiği, DSÖ, hava kirliliği maruziyetinin zararlarını gösteren bulguların artmasına bağlı olarak PM10 için hedef değerleri yıllık 15 µg/m3, saatlik ise 45 µg/m3 olarak güncellediği, proje alanı çevresinde PM artışına bağlı insan sağlığı üzerine etkilerin olması beklenebileceği, ancak bu aşamada toz emisyonunun farklı insan grupları üzerine yaratacağı sağlık etkileri konusunda net sonuç ortaya konması mümkün olmadığından yönetmelik sınır değerleri ve DSÖ kriterleri dikkate alınması gerektiği, modelmeden elde edilen verilere göre projenin uygulanması durumunda oluşacak toz emisyonu yönetmelik sınır değerleri altında kalmakta ve projenin gerçekleştirilmesinin bölgenin Hava Kalitesi Değeri üzerine katkısı yönetmeliklere göre kabul edilebilir düzeyde olacağı, çevresel gürültünün değerlendirilmesi ve alınacak önlemlere dair bilgiler ÇED raporu Bölüm III.11 ve Ek-39'da sunulduğu, 04/06/2010 tarih ve 27601 sayılı (Değişik;18.11.2015 tarih ve 29536 sayılı) Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği" (ÇGDYY) kapsamında ÇED raporunda gerekli hesaplamalar sunulduğu, bu hesaplamalar incelendiğinde proje alanına 0,73 km mesafedeki yerleşim biriminde arazi hazırlık ve inşaat döneminde oluşacak gürültü seviyesi Lgündüz = 54,82 dBA' olduğu, bu değer ise yönetmelik sınır değerleri altında kaldığı, işletme aşamasında ise bu değer 53,91 dBA olarak hesaplanmaktadır ki bu değer de yönetmelik sınır değeri altında kaldığı, kümülatif etki değerlendirmesi yapılırken ÇED alanı ve arka plan birlikte değerlendirildiği, buna göre Hacıbekirler yerleşiminde mevcut gürültü düzeyi 46,9 dBA iken kümülatif gürültü düzeyi 51,2 dBA olduğu, ÇED alanına en yakın yerleşimler için hesaplanan kümülatif gürültü düzeyleri ÇGDYY Ek-VII Tablo 4'te verilen sınır değerleri sağladığı, ÇED raporunda yapılan hesaplamalar, tüm makine ekipmanın aynı anda çalışması halinde oluşabilecek ses gücü seviyesini ortaya koymakta olduğu, diğer taraftan uygulamada bunun mümkün olmamasından dolayı en yakın yerleşimlerde oluşacak ses seviyesinin kümülatif olarak önemli bir seviyeye ulaşmasının beklenemeyeceği, proje sürecinde hesaplanandan daha düşük bir ses emisyonu oluşacağından en yakın yerleşim yerinde bulunan insanlar üzerindeki olumsuz etkilerin hiç oluşmamasının da muhtemel olduğu, mevcut yönetmelik kapsamında değerlendirildiğinde proje kaynaklı oluşacak çevresel gürültünün yönetmelik sınır değerlerin altında kalacağı, ÇED alanının çevresindeki köylerin içme suları yeraltından çıkan kaynak sularından karşılanmakta olduğu, ÇED alanın etki yarıçapında içme, kullanma, sulama, ulaşım, turizm veya elektrik üretimi amaçlı bir yüzeysel su kaynağı bulunmadığının belirtildiği, projenin inşaat ve işletme aşamasında ihtiyaç duyulacak su için değerlendirmenin, Bölüm III.12'de verildiği, arazi hazırlık sırasında personel, inşaat, toz bastırma sırasında ihtiyaç duyulacak su miktarı hesaplandığında yaklaşık 650 m3/gün su ihtiyacı olduğu, içme suyu dışındaki suyun temini için tankerin büyüklüğüne göre günlük 7-10 su tankeri gerekmekte olduğu, ÇED'e göre bu miktar alım yoluyla temin edileceği, işletme döneminde ise yaklaşık 11.320 m3/gün su ihtiyacı olduğu, bu değer yıllık kullanım olarak yaklaşık 4,1 milyon m3 suya denk geldiği, personel içme ve kullanma suyu hariç olarak arazi hazırlık ve inşaat döneminde 3,12 L/sn, işletme dönemi için 128,8 L/sn su ihtiyacının bulunduğu, ihtiyaç duyulan su miktarının yüksek olduğu, dolayısıyla işletmede kullanılacak olan su ihtiyacının bir kısmı su geri devri veya ocak alanında biriken suyun kullanımı gibi yöntemler ile azaltılabileceği, projenin ilerleyen döneminde açık ocağın derinleşmesi ile birlikte yeraltı su girişi olacağı bu

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

konu ile ilgili modelleme çalışmaları yapıldığı, ÇED raporunda da “ADT yüzeyinde bulunan suyun geri devirli kullanımı, açık ocak faaliyetleri kapsamında yapılacak susuzlaştırma çalışmalarından gelecek su, arıtma tesisinden, cevher zenginleştirme tesisi geri devir suyu olarak karşılanacaktır” denildiği, buna rağmen proje sürecinde yüksek kapasiteli su kaynağı ihtiyacı bulunduğu, bir alana düşen toplam yağış; yüzey akışı, yeraltına süzülme ve evapotranspirasyon bileşenlerine ayrılacağı ÇED raporunda verilen su bütçesi kavramsal model sonuçlarına göre çalışma alanı için yıllık yağışın %34,8’i yüzeysel akışa geçerken %10,7’si yeraltına süzüldüğü, işletme sürecinde Hacıbekirler Göleti, Sazlıdere Göleti ve Uzunalan Deresi su temini için planlandığı, ana kaynak olarak Sazlıdere Göleti’nde akışa geçen suyun tesise aktarılması planlandığı, kaynak için kapasitenin 1,5 milyon m³ olduğu belirtildiği, bu miktar yetersiz kalacağından ek olarak Uzunalan Deresi’nden 2,5 milyon m³ su çekilmesi planlandığı, Hacıbekirler göleti ise kendi havzası dışında (Maden Deresi) Sazlı Dere’den gelen suların pompalanması ile besleneceği, DSİ’nin 24/05/2021 tarih ve E-22549675-611.02.1239855 sayılı yazında “Hacıbekirler-1 ve Hacıbekirler-2 Göletleri yapılması ve bu göletlere, havzalarından gelen suya ilave Kocabaş Çayı’ndan da derivasyon yapılarak maden proses suyu ihtiyacının karşılanması ve iptal edilmesi önerilen Hacıbekirler Göleti sulama sahası da dahil olmak üzere toplam 330 ha tarım arazisinin sulanması” önerilmiş ve ÇED süreci akabinde yapılması kaydıyla Halılağa Bakır Ocağı Projesi’nin proses suyu ihtiyacının temiz su göletinden (Hacıbekirler-1 Göleti) sağlanmasında sakınca görülmediği bilgisi verildiği, ÇED raporunda verilen yüzey suyu anlık debi ölçüm sonuçlarına göre HSW 12-(Sarıçeşme mansap-Sazlı Dere) için Mart-Nisan dönemlerde debinin 3,7-7,3 L/sn arasında olduğu Kasım-Aralık aylarında ise kuru olduğu, HSW-5 Uzunalan deresinde Aralık ve Nisan ayları için ölçülen debiler sırasıyla 0,418 m³/sn ile 2,52 m³/sn olup uzun dönem ortalama akım değeri 1,39 m³/sn olarak raporlandığı, HSW-1 (Maden Deresi mansap) için en yüksek debi Nisan ayı için 0,025 m³/sn olarak ölçüldüğü, Kasım ayında ise kuru olarak belirtildiği, Uzunalan Deresi için akım değerlerine bakıldığında Kasım-Mayıs ayları akışların yüksek olduğu görülmekte olduğu, Uzunalan su hattından çekilecek miktarı, Sazlı Dere göletinden alınacak su miktarı belirleyeceği, Sazlıdere dere yatağı üzerinde inşa edilecek bir bent vasıtası ile akışa geçecek sular toplanacak ve pompa sistemi ile tesise veya Hacıbekirler göletine pompalanacağı, ancak Sazlı Dere göletini besleyecek dere çoğunlukla kuru olarak tanımlanabileceği, bu alanda toplanabilecek teorik maksimum su miktarı 1,5 milyon m³ olarak belirtildiği, Hacıbekirler göletin depolama kapasitesi 2.620.802 m³ olarak belirtildiği, bu gölette Maden deresi su toplama alanına düşen yağışların yanı sıra Sazlı Dere göleti ve Uzunalan su hattından alınacak suların depolanacağı ifade edildiği, tesisin ihtiyaç duyacağı su miktarının yüksekliği göz önüne alındığında su temini için ana kaynak olarak Uzunalan Deresi su alma yapısının kullanılacağı yönünde kanaat oluştuğu, Uzunalan su hattından tarımsal sulamanın yapılmadığı dönemde su çekileceği bilgisinin de verildiği, gerek doğrudan kullanım gerekse göletlerin beslenmesi için su çekimi nedeniyle su kütlesi ve havza üzerine bir kullanım baskısı oluşması bekleneceği, genel olarak su temini sürecinde meydana gelecek hidromorfolojik değişimler (su çekimleri, su akış düzenlemeleri, bentler, kanallar) hem de su kalitesini olumsuz yönde etkileyeceği, ayrıca suyun miktarında ve akışında, su yatağında, su taban yapısında ve su ile habitatlarındaki değişikliklerin havza ekosisteminde değişimlere neden olacağı bu olumsuz etkinin düzeyi konusunda bir değerlendirmenin bu aşamada yapılmasının mümkün olmadığı, bu değişim proje sürecinde ÇED raporunda belirtilen Su İzleme Programı ve İzleme Noktaları sonuçlarına göre belirlenebileceği, ÇED raporunda su kullanımı ile ilgili durumun Balıkesir DSİ Bölge Müdürlüğü ile yapılacak nihai çalışmalara göre belirleneceğinin belirtildiği, ÇED raporunda, yaşanacak olumsuzluklar karşısında “Proje alanı civarındaki su noktalarında (kaynak, kuyu, kaptaj, çeşme, dere vb.) oluşabilecek risklerde yer altı su seviyesi ve kaynak boşalmalarının olumsuz etkilenmesi ve yeraltısuyu ile kaynak, kaptaj, çeşme vb. kalitesinde herhangi bir bozulma tespit edilmesi halinde, faaliyetler durdurulacak, kazı yapılması durumunda kazı işlemlerine son verilecek ve bu hususta yaşanabilecek her türlü zarar faaliyet sahibi tarafından karşılanacak ayrıca ruhsat sahası alanının ilerde koruma sahası ilan edilmesi durumunda ilan şartlarına uyulacaktır” taahhütü verildiği, proje kapsamında personel ihtiyaçları, arazöz kullanımı, zenginleştirme tesisi ve kırma tesisi kapsamında su kullanımı söz konusu olduğu, buna bağlı olarak da tesiste yüksek miktarda atıksu oluşumu söz konusu olduğu, ÇED raporunda; proje sürecinde oluşacak atıksuyun doğrudan veya dolaylı yoldan alıcı ortamlara verilmeyeceği, alıcı ortama sıfır deşarj ve su geri kazanımı ilkesiyle su yönetim planı oluşturulacağı belirtildiği, tüm proses atıksuları ADT’ye deşarj edileceği, ADT içerisinde biriken su

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

kullanılmak üzere tekrar tesise verileceği, ADT'den herhangi bir atıksu deşarjı olmayacağını belirtildiği, flotasyon atıkları da ADT'nin tamamını kuşaklayan bir boru hattı vasıtası ile birçok noktadan deşarj edileceği, ADT'de biriken su pompalar vasıtası ile alınarak kullanılmak üzere tekrar tesise gönderileceği, ÇED raporunda farklı bölgelerdeki ADT analiz raporları verilmiştir ki içeriği bakımından bu tür suların alıcı ortama karışmaması gerektiği, Halılağa Bakır Projesi kapsamında personelden kaynaklı evsel nitelikli atık sular oluşacağı, evsel nitelikli atık suyun, atıksu arıtma tesisinde arıtıldıktan sonra gerekli arıtım teknikleri uygulanarak proses kapsamında sulama suyu olarak kullanılacağı; arıtılması mümkün olmaması halinde ise SKKY Tablo 21'e göre deşarj standartlarına uygun şekilde izinler alınıp uygun bulunan alıcı ortama deşarjının sağlanacağını belirtildiği, atıksuların yönetiminde 31/12/2004 tarih ve 25678 sayılı (Değişik; 14.02.2018 tarih ve 30332 sayılı) Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği" hükümleri geçerli olduğu, evsel nitelikli atıksuların alıcı su ortamlarına deşarjlarında Tablo 21'de verilen standart değerlerin sağlanması gerektiği, inşaat ve işletme sürecinde personelden kaynaklı evsel nitelikli atıksuyun arıtılması ve bertarafı için yönetmelik maddelerine uygun hareket edildiği sürece bu tür atık suların alıcı ortama deşarjına izin verildiği, ÇED raporuna göre arazi hazırlık ve işletme aşamasında meydana gelecek evsel nitelikli atıksular için iki ayrı lokasyonda biyolojik atıksu arıtma tesisi (Aktif çamur ünitesi, Çökeltme havuzu, Atık çamur depolama tankı, Dezenfeksiyon) bulunacağı belirtildiği, ayrıca arıtılmış atık sular için arıtma tesisinin konumuna göre ruhsat alanı içindeki maden veya ÇED alanı içindeki Kabelik deresine verileceği belirtildiği, projede hesaplanan evsel nitelikli atıksu miktarının 266 m³/gün (3,08lt/sn)(inşaat) ve 133 m³/gün (1,54 lt/sn)(işletme) olduğu, Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliği (YSKY) Ek-5 Tablo 2'ye göre Kabelik deresi (HSW-9) mevcut su kalitesi çok iyi su kalitesi sınıfında olduğu, Kabelik Deresi ve Hacıbekir Köyü memba tarafında bulunan, HSW-9 yüzey suyu YSKY Tablo-5 Ek-2'ye göre, 2020 Mart döneminde, iletkenlik parametresinden dolayı 2. sınıf kalitede yer aldığı, Maden Deresinin mansap tarafında bulunan HSW-1 yüzey suyu numunesi YSKY Ek 5 Tablo 2'ye göre, 2020 Mart döneminde tüm parametreler 1. sınıf kalitede grubunda yer aldığı, burada yapılan akım ölçüm sonuçlarına baktığımızda Kabelik deresinin 7 aylık süreçte, Maden deresinin 5 aylık süreçte kuru olduğu, Kabelik Deresi ve Maden deresi mevsimsel akışa sahip dereler olduğu, akışlar batıya doğru devam ettiği, bölgedeki derelerde mevsimsel olarak nisan ayında en çok olmak üzere aralık ve nisan ayları arasında mevsimsel derelerde akışların gözüktüğü geri kalan aylarda ise bu mevsimsel derelerin tamamen kuru olduğu, havzadaki su butçeşin e baktığımızda mevsimsel değişimin olduğu, havzada lineer bir akış olmadığı, yan kolların ise mevsimsel olarak kuru olduğu, ÇED alanı içinde yer alan mevsimsel dereler de yıllık ortalama 5 lt/sn civarında akışın olduğu, alanın batısındaki Akıncı deresinde yıllık ortalama 30 lt/sn akışa sahip olduğunun belirtildiği, akar dere olan Akıncı deresi ÇED alanının güneyinde mikro havza sınırında bulunan kaynaklardan beslenmekte olup memba kısmında yıllık ortalama 10 lt/sn debi görülürken mansaba doğru inildiğinde mevsimsel derelerin güney ve kuzeyden beslenmesiyle yıllık ortalama 30 lt/sn akışa ulaştığı, Maden ve Kabelik deresine yapılacak deşarj, dere yatağını atıksu kanalı durumuna getirecek olup ana kola atık akım taşıyacağı, diğer taraftan ÇED raporunda da belirtildiği üzere yağışların %20 lik kısmı yüzey akışlarıyla uzaklaşmakta %22,6 lık bölümü ise yeraltı sistemine katıldığı, yeraltına katılan bölümün ÇED alanının güneyindeki kaynaklardan ve ÇED alanı batısında Akıncı dere yatağına beslenim yaptığının belirtildiği, ÇED alanı batısına doğru eğim azaldığı için yeraltı suyu seviyesinin dere yataklarına yakın alüvyal bölgelerde olan noktalarda yüzey sularının yeraltı sularını beslediğinin de gözlemlendiği, alıcı ortama deşarj planı proje dahilinde olup alıcı ortam olarak derelerin kullanılması belirtilen nedenlerden dolayı uygun görünmediği, ÇED raporunda "ÇED ve etki alanında kuru dereler bulunmakta olup, yapılacak çalışmalar sırasında ve sonrasında dere yataklarına herhangi bir atık bırakılmayacağı ve atık su deşarjının olmaması sağlanacaktır" ve "atık su deşarjı yapılması gerektiğinde ise Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği (SKKY) hükümlerine uyulacak olup serbest deşarj gerçekleştirilmeyecektir" denmekte olduğu, ÇED raporunda tekrarlı olarak sıfır deşarj, geri kazanım veya SKKY Tablo 21'e göre deşarj standartlarına uygun olarak dere yatağına arıtılmış su verilmesi konusunda açıklamaların mevcut olduğu, 31/12/2004 tarih ve 25687 sayılı (Değişik;14.02.2018 tarih ve 30332 sayılı) Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği kapsamında personelden kaynaklı oluşacak evsel nitelikli atıksular ve 30/11/2012 tarih ve 28483 sayılı (Değişik;10.08.2016 tarih ve 29797 sayılı) Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliği hükümleri kapsamında izleme programı uygulanacağını

T.C.

ÇANAKKALE

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

da belirtildiği, işletme döneminde oluşacak diğer atıksu ise flotasyon atıkları içerisinde bulunan su, geliştirme sondajlarından açığa çıkacak su, tesis alanı bölgesine düşen yağmur suları, açık ocaktan meydana gelecek sızıntı suyu olacağı, ÇED raporuna göre bu proses atıksuları ADT'ye deşarj edileceği, ADT içerisinde biriken suyun kullanılmak üzere tekrar tesise verileceği, ADT'den herhangi bir atıksu deşarjı olmayacağı beyan edildiği, diğer taraftan, yeraltı suyu girdisinden dolayı, açık ocak işletmesinde meydana gelen göl suyu, kullanım amacı için tesise gönderilecek, buna bağlı olarak Uzunalan hattından alınacak su miktarının zaman içerisinde azalacağı, Yönetmeliklere uygun olarak raporda belirtilen taahhütler doğrultusunda hareket edildiği sürece proses atıksu kaynaklı bir olumsuzluk beklenmediği, proje sürecinde oluşacak diğer atık türlerinin ise katı atıklar, ambalaj atıkları, atık yağlar, tıbbi atıklar, vb.'dir. Atık türüne göre ilgili yönetmelikler bulunmakta olup, bu yönetmelikler çerçevesinde proje sahası içinde depolanması ve bertarafı sağlandığı, ÇED raporunda da bu yönetmeliklere atıf yapılarak gerekli bilgiler verildiği, atık türüne göre ilgili yönetmelikler doğrultusunda hareket edildiği sürece bu atıklardan kaynaklı bir çevresel etki oluşması beklenmediği, ÇED raporunda da belirtildiği üzere Hacıbekirler ve Muratlar köylerine giden isale hatları ünite alanlarının altında kaldığı, içme suyu ile ilgili olarak Çanakkale İl Özel İdaresi, Su ve Kanal Hizmetleri Müdürlüğünden görüş alındığı, Çanakkale İl Özel İdaresi, Su ve Kanal Hizmetleri Müdürlüğünün 05/03/2021 tarih ve 4383 sayılı görüşünde ise; "Hacıbekirler Köyü Böğürtlenligedik, Kükdağı ve Çamrakderesi Mevkiilerindeki 11 adet noktadan cazibeli olarak köyün içme suyu temin edilmekte iken, tarafınızca sondaj yapılarak İdareye teslim edilmiştir. Hacıbekirler Köyüne içme suyu tesisinin Terfi hattı ve Enerji nakil hattı projeleri İdaremiz tarafından hazırlanmıştır. Söz konusu köye ait içme suyu tesisleri kurum görüş aşamasında olup; tamamlandığı takdirde dosyası hazırlanıp ihale makamına gönderilecektir." dediği, bu bilgiye istinaden ÇED raporunda inşaat aşamasında ünite alanları altında kalan Hacıbekirler ve Muratlar Köyü içme suyu hatlarının deplase edileceği bilgisinin verildiği, içme suyu konusunda ilgili Kurum tarafından çalışmanın yürütüldüğü anlaşıldığından bu konuda bir sorun yaşanmayacağı, sonuç olarak, Çanakkale İli Bayramiç İlçesi Hacıbekirler Köyü Mevkii'nde kurulması planlanan 87513 Ruhsat Numaralı Sahada Halılağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi projesi için özel format belirtilmiş olduğu ve ÇED raporunun buna uygun olarak hazırlandığı, ÇED raporunda Çevresel Ögeler ve Ekosistem Bileşenleri tanımlanmış olup Çevre Mühendisliği başlığı altında değerlendirmesi yapılan hava kalitesi değişimi, gürültü oluşumu ile ilgili çevresel etkiler ilgili yönetmelikler kapsamında uygun görülmeyle beraber projenin gerçekleştirilmesi durumunda su kaynakları üzerinde kullanım baskısı, hidromorfolojik değişimler ve atıksu deşarjı kaynaklı olarak dere kanallarının atıksu kanalı durumuna geçmesi beklendiğinden dolayı projenin su kaynakları üzerine çevresel etkisinin olacağı yönünde kanaat oluştuğu, bu etkinin kabul edilebilir düzeyde olup olmadığı proje sürecinde izleme çalışmaları ile ölçülebilir olduğu, izleme ve denetleme ile projenin devamlılığına karar verilmesi gerektiği,

"Dava Konusu İşlemin Harita Mühendisliği Açısından İncelenmesinden;"

Dava konusu ruhsat sahası Çanakkale İli Bayramiç İlçesi sınırlarında bulunduğu, Bayramiç ilçesi Hacıbekirler, Halılağa, Muratlar, Keçiağılı, Söğütalan, Söğütgediği, Yanıklar Köyleri arasında bulunan geniş bir alanı kapsadığı, dava konusu ÇED sahası sınırları Çanakkale il merkezine 40, Bayramiç ilçesine 20 km, Çan ilçesine 25 km, Hacıbekirler Köyü'ne 500 m, Muratlar Köyü'ne 1,5 km, Söğütgediği Köyü'ne 3 km, Yanıklar Köyü'ne 3 km, Halılağa Köyü'ne 4 km, Keçiağılı Köyü'ne 6,5 km, Söğütalan Köyü'ne 9 km mesafede yer aldığı, dava ÇED sahasını kapsayan ruhsat sahası beş alandan oluştuğu ve toplam ruhsat sahası büyüklüğü 5166.66 ha olduğu, dava konusu ÇED sahası ruhsat sahasının batı kısmında kaldığı, 87513 işletme ruhsatlı saha içerisinde belirlenen ÇED alanı toplam 580,21 ha olduğu, 1 no.lu ÇED alanı 517,6 ha; 2 no.lu ÇED alanı 52,09 ha ve 3 no.lu ÇED alanı ise 10,52 ha alandan oluştuğu, ÇED sahasının ve çevresini gösteren 3 boyutlu sayısal arazi modeli verildiği, ÇED sahası içinde kalan kadastral parsellerin çoğu Tapu Kadastro Parsel Sorgulama Sisteminde orman niteliğinde olduğu, orman sahası dışında kalan alanların şahıs parselleri olduğu,

"Dava Konusu İşlemin Hidrojeoloji Mühendisliği Açısından İncelenmesinden;"

Madencilik faaliyetlerinin mutlaka bir hidrolojik havza içerisinde kaldığı, hidrolojik havza içerisindeki konumuna göre yağış sularından, alana yakın dere ve akarsulardan gelecek su oranlarının

T.C.

ÇANAKKALE

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

etkilenmesi, taşkın ile yüzeysel sedimanların veya paşalardan malzemelerin taşımını, yüzey ve yeraltısuyu kirliliği gibi birçok çevresel olumsuzluklar yaşandığı, bunun için sahanın hidrolojik ve hidrojeolojik çalışmaların yapılması, olası taşkınlara göre su yönetiminin oluşturulması, yeraltısuyu açısından seviyelerin düşmesi ve kirlenmesi gibi bir çok faktörün incelenmiş olması gerektiği, ÇED raporunda alanın Kuzey Ege Havzasının Üst Kuzey Havza doğu sınırında olduğu, alanda drenaj ağlarının başlangıcı seviyesinde olup, ancak mevsimsel akar durumda derelerin olduğu ve yaz aylarında kuru olduğu, yapılan taşkın analizlerinde pasa sahasında yer alan kuru derelerde yağış sularının gelebileceği, buna karşılık ise ÇED raporunda yer alan su yapıları haritasında ise pasa sahasına gelen yüzey sularının kontrolü için kuşaklama ve derivasyon kanallarının projelendirildiğinin belirtildiği, madencilik faaliyetlerinden su kaynaklarının kalitesi üzerine kaynaklanabilecek en belirgin değişimin maden sahasının içinde bulunduğu drenaj yolundaki yerüstü sularında toplam katı madde ve askıda katı madde seviyelerinin yükselmesi olduğu, açık ocak madencilik faaliyetlerinin en beklenen etkisi, arazi tesviyesi, bitkisizleştirme (bu durumda ormansızlaştırma), çıkartılmış malzemenin depolanması vb. işlemlerin doğal sonucu olarak ortamda toz boyutunda ufaltılmış malzeme bulunması olduğu, bu malzeme yağış anında kolaylıkla akışa geçerek maden sahasından mansaba doğru taşınacağı, bu riske karşılık pasa sahasının çevresinde su kontrolü yapılması için kuşaklama kanalları planlandığı, raporda olası taşkınlara karşı derivasyon ve kuşaklama kanallarının projelendirildiği, yüzey suyu kalitesi açısından, maden sahası ve çevresindeki mevsimsel derelerden debiler ölçülmüş ve kalite parametrelerine bakıldığı, yapılan değerlendirmede ise doğal arka plan seviyesi açısından önemli olan kalite parametrelerinin MAK-ÇKS değerlerini, alüminyum, bakır, çinko, demir ve kobalt parametrelerinin birçok örnekleme noktasında geçtiği, özellikle madencilik faaliyetinin yapılacağı drenaj alanındaki suyun mansap noktasını temsil eden HSW-4 parametresinde alüminyum yağışlı dönemde MAK-ÇKS değerini aştığı, aynı şekilde maden ÇED alanındaki HSW-10 nolu örnekleme noktalarında da alüminyum parametresi MAK-ÇKS değerini aştığı, diğer yüzeysel su örnekleme noktaları olan HSW-1 ise çinko, arsenik ve alüminyum açısından MAK-ÇKS değerini aştığı, henüz madencilik çalışmasının yapılmadığı alanda, yüzey sularındaki eser elementlerin izlenmesi, bölgede yüksek çıkan elementler açısından doğal arka plan seviyesi olarak düşünülmesi gerektiği, madencilik süresinde ve sahayı terk koşullarından sonraki dönemlerde parametrelerdeki değişimlerin izlenmesinin önem taşıdığı, bu konuda ufalanmış malzemenin yüzey suyu ile temasının kesilmesi için pasa sahası ve çevresine kuşaklama kanalı yapılarak yüzey suyunun sahaya girmeden uzaklaştırılacağı, kuşaklama kanalında oluşan temiz suyun ise mevzuata uygun olarak dereye bırakılacağı raporda belirtildiği, bu durumun yüzey suyunun korunması açısından kabul edilebilir bir uygulama olduğu, yeraltısuyu kirlenmesinin önüne geçilmesi için atık sahasının tabanına geçirimsizliği sağlamak için jeomemran serileceği taahhüt edildiği, jeomemranlar atık sahalarında yaygın kullanılan geçirimsiz sentetik malzemeler olduğu, olası bir sızma problemleri için atık sahası ve ocak çevresinde açılan gözlem kuyularında rutin izlemeler yapılacağı taahhüt edildiği, bu uygulamanın bir atık sahasının yeraltısuyu kirlenmesinin önüne geçilmesinde ve izlenmesinde uygulanan yöntemlerden olduğu, sahada yapılan kirletici taşınım modelleme çalışmasında da birimlerin geçirimsiz özellik sunması nedeni ile en kötü senaryoya göre kirleticinin ocak ve pasa etrafında sınırlı kaldığı, ayrıca yeraltısuyu miktar özelliklerinin değerlendirildiği su seviyesinin ise yağışlı dönemlerde yağışa sınırlı tepki verdiği ve beslenme değerlerinin düşük olduğu, yapılan açık ocak susuzlaştırma modelinde de ocak nihai çalışma süresi boyunca susuzlaştırma kaynaklı düşüm etki yarıçapının açık ocak çevresinde sınırlı kaldığı, işletme sonrasında ise ocağın 5 yıl içerisinde eski seviyesine ulaşacağı modellendiği, ÇED raporunda bölgedeki su kaynaklarına dönük olarak yapılan çalışmaların, gerek yüzey suyu gerekse yeraltısuyu açısından detaylı yapıldığının anlaşıldığı, su kaynaklarının korunması açısından olası risklere karşı alınacak önlemler belirtildiği, ancak, bu tür maden sahalarında ÇED alma süresince çok yoğun çalışmalar istenilmesinin yanında, maden işletme dönemi boyunca izleme ve denetiminde titizlikle yapılmasının önem taşıdığı, ÇED raporlarında taahhüt edilen projelerin yapılıp yapılmadığı veya eksik yapıldığı, izleme ve denetlemedeki eksiklikler, taahhüt edilen bazı projelerindeki aksaklıklar maden sahası ve çevresinde bazı olumsuz geribildirimlere neden olduğu da hepimiz tarafından bilindiği, bu nedenle, maden işletme süresinde de yetkili kurumlarca izleme ve denetlemenin yapılması, olası risklere karşı hızlı müdahale edilmesini sağlayacak ve çevreye zarar verecek kötü uygulamaların önüne geçeceği,

"Dava Konusu İşlemin Jeoloji Mühendisliği Açısından İncelenmesinden;"

ÇED raporunda jeoloji mühendisliği disiplini ilgilendiren konuların detaylı şekilde araştırıldığı ve raporda detaylıca sunulduğu, ÇED raporunda faaliyet planlanan ruhsat sahası çevresindeki 30 km'lik bir zon içerisinde, 6 adet aktif fay zonu olduğunun belirtildiği, bu fay zonlarından Biga-Çan Fay Zonu'nun faaliyet alanına mesafesinin 11,6 km. olduğu belirtilmiş ve bu fayın maksimum 7 büyüklüğünde deprem üretebileceğinin hesaplandığı, deprem riskine karşı alınması gereken önlemler en yakın fay zonu itibariyle hesaplanmış ve mühendislik yapılarının dizaynı için gerekli olan sismik değerlerin ilgili standartlara uygun olarak belirlendiği, sahada 218.16 ha lık bir alan içerisinde Padok tipi ADT tesisinin inşa edileceği ve maksimum depo hacminin 52.5 milyon m³ olacağı belirtilmiştir, ÇED raporunda bu proje ile ilgili deprem riskleri ve alınacak önlemler verilmiş olsa da yörenin depremsellik açısından oldukça riskli bir bölge olduğunun göz ardı edilmemesi gerektiği, bu anlamda, sahadaki maden işletmeciliği esnasında ÇED raporunda belirtilen önlemlerin eksiksiz bir şekilde yerine getirilmesi gerektiği, sonuç olarak, ÇED raporunun jeoloji mühendisliği disiplini açısından proje gereksinimlerine uygun bir şekilde hazırlandığı,

"Dava Konusu İşlemin Maden Mühendisliği Açısından İncelenmesinden;"

Dava konusu proje kapsamında madencilik faaliyetlerinin temel olarak açık ocak işletme yöntemi ve flotasyonla zenginleştirme işlemleri olarak uygulanacağı, açık ocak üretim yönteminde patlatmalı kazı ile çıkarılacak olan tüvenan cevherin, tenör optimizasyonu amacıyla cevher stok alanında depolanacağı, bu alanda geçici olarak depolanacak cevher, tenörleri açısından optimize edilecek ve sonrasında cevher hazırlama (kırma öğütme) ve ardından zenginleştirme (flotasyon) işlemine tabi tutulacağı, açık ocak üretimleri kapsamında oluşacak pasa malzemesinin ise ekskavatör yardımıyla kamyonlara yüklenerek ADT (Atık Depolama Tesisi) alanında sedde inşası ve gövde dolgusunda kullanılmak üzere sevk edileceği, dava konusu proje kapsamında açık ocak üretimlerinde patlatmalı kazı faaliyetlerinin yürütüleceği, patlatma işlemi için patlatma paternine bağlı olarak, uygun delikler arası mesafe, uygun delik çapları ve uygun delik boyları kullanılarak delici makinelerle delme işlemi gerçekleştirilerek yapılacağı, ÇED alanı için, proje sahibi firma tarafından hazırlanan etüt raporları, açık ocak işletme sahasının yüzeyden itibaren ilk 100 metrelik kısmının kırıklı, altere olmuş zayıf dayanımlı kayalardan oluştuğunu, daha derinlerde ise kaya kalitesinin artarak daha sağlam bir yapıya sahip olduğunu, 40-60 RMR değerlerine ve %60 RQD değerlerine ulaştığını ifade edildiği, Pettier ve Fookes (1994) kazılabilirlik yöntemi abasına göre, çalışılacak kaya birimleri kısmen yüksek tonajlı hidrolik kırıcılarla, kısmen de patlatmalı kazı yöntemleri ile kazılabilir olarak tayin edilmekte olduğu, bu noktalarda yapılacak kazılarda, yüksek tonajlı hidrolik kırıcılarla/kazıcılarla üretim yapılabilir görünmekte olsa da; kazı hacmi ve üretim hedefleri ile kazı maliyetleri dikkate alındığında, hidrolik kırıcı/kazıcıların yetersiz kalabileceği, bu nedenlerle, en uygun kazı yönteminin patlatmalı kazı yöntemi olduğunun proje incelemesinde görüldüğü, proje kapsamında patlatmalı kazı faaliyetlerinin ocak şev açıları dikkate alınarak basamaklı olarak yapılacağı, milisaniye gecikmeli patlatmalı açık ocak maden işletmeciliğinin ilk aşamasını patlatma deliklerinin delinmesi işlemi oluşturacağı, patlatma işlemi için patlatma paternine bağlı olarak, uygun delikler arası mesafe, uygun delik çapları ve uygun delik boyları kullanılarak rockdrill ile delme işlemi gerçekleştirileceği, dava konusu proje kapsamında milisaniye gecikmeli patlatmalı açık ocak madencilik faaliyeti üretim yöntemi için, sahadaki ön çalışmalar, topoğrafya ve patlatma sonrası elde edilmesi istenen miktar dikkate alınarak şaş-beş düzende oluşturulmasına karar verildiği, bu patlatmalı kazı yönteminin açık ocak madencilikinde yaygın olarak kullanılan bir yöntem olduğu, proje sahasında, açık ocakta milisaniye gecikmeli fitil kullanılarak gecikmeli patlatma yapılacağı, bir seferde kullanılacak olan patlayıcı madde miktarı ne kadar olursa olsun, kullanılacak olan yöntem gereği hissedilecek olan etkinin, her bir delikte patlatılacak olan miktarla ilişkili olduğu, bu kapsamda, planlanan patlatma paternlerine göre her bir atımda kullanılacak olan maksimum anlık şarj (delik başına) değerine göre çevresel etkilerin değerlendirilmesi yapıldığı, Halılağa Projesi kapsamında, açık ocak işletme sahası çevresinde yer alan risk unsuru yapılar incelendiği, açık ocak sahasına en yakın yerleşim birimleri; Halılağa, Muratlar, Yanıklar, Osmaniye, Söğütgediği ve Hacibekirler Köylerinde yer almakta olduğu, ÇED alanı; Hacibekirler köyüne 0,73 km, Muratlar köyüne 1,74 km, Osmaniye köyüne 2,3 km, Yanıklar köyüne 2,5 km ve Halılağa köyüne 4,42 km mesafede yer aldığı, Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği'ne göre 1 Hz frekansa sahip dalgalar için

T.C.

ÇANAKKALE

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

5 mm/s titreşim hızının aşılmaması gerektiği, hesaplanan 0,22 mm/s değeri yönetmelik sınır değerinin altında kalmakta olup, en yakın hassas alıcı ortamda eşik düzeyde hasar oluşmayacağı, proje sahası içinde bulunan tesislerin patlatma alanlarına göre mesafeleri temel alınarak belirlenen titreşim hız değerlerine ÇED raporunda yer verildiği, buna göre proje sahasındaki yapıların da belirlenen patlatma dizaynına göre oluşan titreşimlerden etkilenmesinin söz konusu olmadığı, yapılan taş savrulması analizi doğrultusunda, açık ocak işletme sahası sınırlarına 500 metre mesafede herhangi bir yapılaşma ve yerleşim birimi olmadığı için, önerilen patlatma modellerine azami şartlarda uyulması durumunda, taş savrulması açısından risk söz konusu olmayacağına proje dosyasında görüldüğü, ayrıca, patlatmalı kazılar esnasında, atım sahasının en az 500 metre çapındaki alanda herhangi bir personel yada sivilin olmamasına mutlak suretle dikkat edileceğinin proje dosyasında belirtildiği, patlatmadan sorumlu ateşleyici personelin, 500 metreden daha yakın mesafede ateşlemeyi gerçekleştirmesi gerekmesi durumunda; saha emniyeti alındıktan sonra, ateşleyici personelin taş savrulma darbelerine karşı korunaklı bir alandan ateşlemeyi yapmasının zaruri olduğu, bu durumun da proje dosyasında vurgulandığı, önerilen önlemler dâhilinde, taş savrulması riski; sivil halk, proje personeli ve risk unsuru yapılar bakımından elemine edilebilir düzeyde olduğunun proje dosyasında görüldüğü, yapılan incelemeler neticesinde patlatmalı kazı yönteminin dizayn parametreleri ve patlatma uygulamalarının maden mühendisliği açısından uygun görüldüğü, dava konusu proje kapsamında kazı yapılacak kaya şevlerinin stabilite analizleri için limit denge metodu ile dairesel ve düzlemsel yenilme analizleri gerçekleştirebilen Rocscience firması tarafından geliştirilen SLIDE 6.0 yazılımı kullanılmış ve analizlerin Bishop ve Janbu metoduyla yapıldığı, duraylılık analizleri; nihai ocak kotuna kadar olan tüm kazı şevleri; ocak sahasının farklı yönlerindeki kritik yükseklikteki topoğrafyaya sahip iki kesit üzerinde, statik ve pseudo-statik koşullar için yapıldığı, yatay yer ivme katsayısı $kh=0.16g$ (Bölgenin depremsellik verileri kullanılarak 100,144, ve 475 yıllık geri dönüşüm periyodu ile hesaplanmıştır) olarak analizlerde kullanıldığı, projede sunulan stabilite analizlerinde kullanılan malzemelerle ilgili gerekli parametrelere ÇED raporunda yer verildiği, kullanılan analizlerde; açık ocak sahasında yer alan temel kaya türleri, bu alanda açılan temel araştırma sondaj kuyularından, laboratuvar deneylerinden ve saha gözlemlerinden elde edilen verilerin değerlendirildiği, arazi çalışmaları sırasında yapılan RMR kaya sınıflandırmasına göre; proje alanında yer alan hornfels, kireçtaşı-mermer kaya türleri kütleli anlamda “orta kaya” sınıfında olduğunun değerlendirildiği, stabilite analizlerinde güvenli tarafta kalınması amacıyla; kazı şevlerinde yer alan kaya türlerine ait minimum değerlerin seçildiği, yapılan analizler ve analiz sonuçlarına göre F_s değerleri; statik durum için $F_s > 1.5$, pseudo-statik durum için $F_s > 1.1$ olduğundan açık ocak sahasında incelenen stabilite kesitleri için herhangi bir duraysızlık sorunu bulunmadığı, açık ocak sahasında yapılan stabilite analizlerinin bu aşamada yalnızca limit denge yöntemiyle yapılan araştırmalardan elde edilen veriler ölçeğinde yapıldığının görüldüğü, ocak alanında yapılacak şev kazıları ve madencilik faaliyetinin başlıca Hallaçlar Volkaniti’ne ait kaya türleri içerisinde yapılacağı, açık ocakta kaya kesimlerde yapılacak şev kazılarında şev stabilitesini denetleyecek olan en önemli etkenlerden birisinin de; bu alandaki litolojiler içerisinde gelişmiş olan süreksizlikler (eklem, kırık, fay vb.) ile süreksizliklerin durumu olduğu, (süreksizliğin duruşu/konumu, kazı sevi duuruşu/konumu ile ilişkisi, süreksizlik yüzeylerinin devamlılığı, ayrışması, dolgu durumu, pürüzlülük vb.), bu özelliklere dayalı olarak kazı sırasında sürekli olarak kayıtlar alınacağı, her bir şev kazısı için süreksizlik ölçüleri sahadan toplanarak kinematik analizler yapılacağı proje dosyasında belirtildiği, sahada açılmış olan sondajlardan elde edilen veriler ile sahada yapılan gözlemlere göre açık ocak kazılarında özellikle “kama ve düzlemsel kayma” koşullarının sürekli olarak denetleceği ve bu tür yenilme tespit edilmesi durumunda önlem alınacağına da proje dosyasında belirtildiği, ayrıca, kazı sırasında kesilecek yeraltı suyu tablasının drenajının sağlanmasının yanı sıra, yüzeysel suların/yağış sularının üst kotlardan itibaren mutlaka drenajının sağlanması için gereken önlemlerin alınacağına da proje dosyasında belirtildiği, proje kapsamında planlanan atık depolama tesisinin(ADT) Hacıbekirler Köyü’nün yaklaşık 800 m kuzeydoğusunda bulunduğu, ADT yaklaşık olarak 1.30 km²’lik yataya yakın bir alan üzerinde inşa edileceği, proje kapsamında topografik yapının uygun olması sebebiyle ADT'nin Padok Tipi ADT şeklinde inşa edilecek şekilde planlandığı, ADT; cevher üretim durumuna göre 15 m’lik kademeler halinde toplam 6 kademede inşa edilecek ve son sedde dolgusu kret kotu 365.00 m ve rezervuar üst kotu 364.00 m olacağına proje dosyasında belirtildiği, 364.00 m rezervuar kotunda atık depolama tesisinin rezervuar hacminin 22.07 hm³ olduğu, atık depolama tesisinin sedde dolgusunda; açık ocak sahasında yapılacak kazılardan çıkacak

T.C.

ÇANAKKALE

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

olan Hallaçlar Volkaniti'ne (Toh) ait kaya türleri (andezit porfiri, dasit porfiri, piroklastik kayalar) kullanılacağı, Halılağa Bakır Projesinde yer alan zenginleştirme tesisinde oluşacak proses atıklarının, 1 No.lu ÇED poligonu içerisinde belirlenen 218,16 ha'lık ADT alanı içerisinde yer alacağı, ADT alanının fiziki olarak kullanım alanının ise 176,3 ha olacağı, proje kapsamında zenginleştirme tesisi sonucu oluşması muhtemel proses atığının 5.898.000 ton/yıl olduğu, atık yoğunluğunun 1,5-1,75 ton/m³ değişkenlik gösterdiği, ADT alanına ulaşımın sadece tesis içi yollar ile mümkün olup, dışarıdan girişleri önlemek amacıyla etrafı tel örgü ile çevrileceğinin proje dosyasında belirtildiği, ADT'nin tasarımına ve yapımına ilişkin ÇED raporunda verilerin ve analizlerin bulunduğu, bu sonuçlar incelendiğinde; gerek statik durum için, gerekse depremlili (pseudo-statik) durum için her bir sedde dolgu kademesinde stabilite ve toplam yer değiştirmeler açısından herhangi bir olumsuzlukla karşılaşmayacağına görüldüğü, analizlerden elde edilen Fs/SRF değerlerinin sınır değerlerin üzerinde (statik durum için $Fs/SRF \geq 1.50$, depremlili durum için $Fs/SRF \geq 1.20$) olduğu proje raporunda görüldüğü, proje kapsamında planlanan kırma tesisinin kapalı ortam içinde yapılacak olması oluşak tozun dış ortamda yayılmasını minimize edeceği, planlanan kırma-eleme tesisi planlamasının temel olarak uygun olduğu, cevher zenginleştirme tesisine ilişkin olarak ise; cevher zenginleştirme yöntemlerinden olan flotasyon yönteminin uygun cevher özelliklerinde oldukça verimli olarak kullanıldığı, özellikle bakır cevherlerinin zenginleştirilmesinde de yaygın olarak kullanıldığı, proje kapsamında yapılan pilot çalışmalarında %0,35 Cu içerikli tüvenan cevherden flotasyon işlemleri kapsamında; %88 Cu kurtarma verimi (recovery) ile %18'lik Bakır konsantresi elde edilebileceği sonucuna varıldığını, bunun da seçilen flotasyon cevher zenginleştirme yönteminin uygun bir yöntem olduğunu gösterdiği,

"Dava Konusu İşlemin Meteoroloji Mühendisliği Açısından İncelenmesinde;"

Mevcut ÇED raporunda 17/05/2014 tarih ve 29003 sayılı (Değişik; 31.05.2017 tarih ve 30082 sayılı) Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik'e göre "Sera Gazı Emisyonu; Kızıl ötesi radyasyon emen ve yeniden salan hem tabii ve hem de beşerî kaynaklı olabilen ve EK-2'deki listede belirtilen gazları ve gaz benzeri diğer atmosfer bileşenleri" şeklinde tanımlandığı, Ek-2 listesinde sera gazı emisyonlarının Karbon Dioksit (CO₂), Metan (CH₄), Diazot Oksit (N₂O), Hidroflorokarbonlar (HFC'ler), Perflorokarbonlar (PFC'ler), Sülfür Hegzaflorid (SF₆) olduğu, belirtilen gazlar büyük ölçüde elektrik ve fosil yakıtlardan oluşan gazlar olduğundan yapılan ölçüm ve senaryolarda yüksek değerlerde çıkmadığından, proje alanı ve çevresinde endüstriyel kaynaklı emisyonların az bulunması sebebiyle projenin kümülatif anlamda iklim değişikliğine etkisinin olmayacağı, dosyasında mevcut Çanakkale ili, Bayramiç ilçesi, Hacıbekirler köyü mevkiinde Truva Bakır Maden İşletmeleri A.Ş tarafından yapılması planlanan 87513 ruhsat no lu sahada Halılağa Bakır Ocağı projesi Nihai ÇED Raporunda mevcut projede belirtilen bölgeye ait diğer meteorolojik elemanlar ile birlikte, yağış ve aşırı yağış durumları, rüzgâr değerleri ve analizi, rüzgar esme sayıları, fırtınalı günlerin sayılarının belirtildiği, bu verilerin Meteoroloji Genel Müdürlüğünden alındığı ve geçerli olduğu, hazırlanan meteorolojik grafik ve tabloların uygun olduğu, proje alanı maden ocakları ve bölgedeki diğer eski maden ocakları kümülatif olarak değerlendirilse bile mevcut ÇED projesinin uygulanması halinde çevre, hava ve su kirliliğine herhangi bir etkisinin olmayacağı, Çanakkale ili, Bayramiç ilçesi, Hacıbekirler köyü mevkiinde Truva Bakır Maden İşletmeleri A.Ş tarafından yapılması planlanan 87513 ruhsat no lu sahada Halılağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi projesi ile ilgili olarak verilen 'Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu' Kararına ilişkin olarak mahallinde delillerin tespiti için yaptığımız ve sonrasındaki incelemeler neticesinde; mevcut ÇED Raporu incelendiğinde ve yukarıda belirtilen konular birlikte değerlendirildiğinde, dava konusu Halılağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi Projesinin, teknik yönden mevzuata uygun olduğu, projede taahhüt edilen konuların yerine getirilmesi durumunda, yerleşim yerlerine, tarım arazilerine, bitkisel ve hayvansal üretime, dere yataklarına, su kaynaklarına ve doğal çevreye vereceği zararların kabul edilebilir ölçüde olacağı,

"Dava Konusu İşlemin Orman Mühendisliği Açısından İncelenmesinde;"

ÇED raporunun EK 35 olarak belirtilen kısmında Halılağa Projesinin orman varlığı açısından değerlendirme raporunun bulunduğu, madencilik orman varlığı değerlendirme raporunda maden işletme alanları bölme ve Aladağ serisi ormanları ile kıyaslanarak ormanın ne kadar küçük bir oranını

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

oluşturduğunun gösterilmeye çalışıldığı, ancak yakın çevredeki maden alanlarının bu değerlendirmeye alınmadığı, Madencilik-Orman Varlığı Değerlendirme Raporunda (s.1991) “oransal olarak ormancılık faaliyetlerinin sürekliliği ve sürdürülebilirliği açısından önemli bir sorun oluşturabilecek düzeyde olmadığı görülmektedir” ifadesiyle ormanların bilinen diğer işlevlerinin gözardı edildiği, raporda devamla “Bakır Madeni İşletme faaliyeti ile elde edilecek ekonomik kazancın bu faaliyet süresince alandan elde edilecek odun hammaddesi üretiminden çok yüksek olacağı, faaliyet sonunda tamamlanacak rehabilitasyon çalışmaları ile özellikle düşük bonitetteki atık depolama tesis sahasının orman yetiştirme açısından daha verimli bir alana dönüştürülebileceği düşünülmektedir” denerek ormanların artık parayla ifade edilebilen oksijen üretme, karbon yutağı olma, erozyon kontrolü, yüzey ve yeraltı sularını kontrol etme fonksiyonlarından 50-100 yıl (+17 yıl maden işletme süresi) yoksun kalma bedeli dikkate alınmadan eksik bir ekonomik değerlendirme yapıldığı, madencilik faaliyeti sonrasında arazinin alacağı şeklin ÇED raporunda verildiği, bu eşyükselti eğrili haritanın 6831 sayılı Kanun'un 16. maddesi Uygulama Yönetmeliği'nin 3/oo maddesinde ‘dolgu öncesi ve dolgu sonrası nihai kodları gösterir, çevresindeki topoğrafik yapı ile uyumlu dolgu sonrası rehabilite işlemini de içeren projeyi...’ koşuluna uygun olduğu, bu haritada arazinin çukur ve ADT havuzunun dolgusuyla bozulmuş olan yerüstü drenajının yeni halinin de gösterilmesi gerektiği, eğer bozulan yerüstü ve yeraltı drenajın nasıl çözüldüğü önceden planlanmazsa daha sonraki ağaçlandırma işlemlerinde başarısızlıkla sonuçlanan sorunlar yaşanacağı, projenin arazi hazırlık çalışmaları sırasında proje dahilinde kurulacak ocak alanları, depolama alanı ve diğer ünitelerin yer alacağı alanlardan sıyrılacak nebatî toprak, rehabilitasyon çalışmalarında tekrar kullanılmak üzere toprak depolama alanında depolanacağı, ÇED alanı sınırları içerisinde belirlenmiş olan alanların üzerindeki nebatî toprağın sıyrılarak kamyonlara yüklenip toprak depolama alanına nakledilmesi şeklinde yapılacağı, toprak depolama alanında depolanacak nebatî toprağın, diğer kazı malzemeleri ile kesinlikle karıştırılmayacağı, bitki gelişimini kolaylaştırmak amacıyla nitrojen, fosfor gibi elementler ve organik maddelerce zenginleştirilen nebatî toprağın, rehabilitasyon çalışması yapılan alana serileceği, bu sayede bitki örtüsünün kısa süre içerisinde gelişimi sağlanacağı, böylelikle bitkisel toprağın doğal bir tohum bankası özelliği göstereceği, içerisindeki kökler ve tohumlar çimlenerek habitatın eski haline en yakın vejetasyonun oluşum sürecini hızlandıracağı, bitkisel toprağın sıyrılarak depolama alanlarına taşınması ve diğer materyal ile karıştırılmamasının rehabilitasyon için önemli olduğu, bu yığının yüksekliğinin 5m olarak belirtildiği, bu yükseklikte bitkisel toprak içindeki canlı organizmaların öleceği, maden çıkarma süresinin hazırlık ve işletme olmak üzere (2+15) 17 yıl olduğu dikkate alınırsa bitkisel toprağın depoda çok uzun süre kalacağı, öte yandan ormancılıkta bitkisel toprağın orman ağaçlarının tohum bankası olarak kullanılması gibi bir pratiğin olmadığı, öte yandan boniteti düşük olduğu ifade edilen yörede boniteti oluşturan diğer öğeler dikkate alınmadan niteliği bilinmeyen dolgunun üzerine 15cm gibi ince bir tabaka halinde serilecek mevcut bitkisel toprağa bilinmeyen oranlarda azot, fosfor ve organik madde eklenerek daha verimli bir ormana ulaşılacağına anlaşılmadığı, ağaçlandırılmak için kullanılacak yüzeylerin ADT şevleri, kapatılacak ADT üzeri ve maden çukurunun su altında kalmayan şevleri olduğunun anlaşıldığı, rehabilitasyon planında 1 nolu ÇED alanında yer alan, AA ve BB yönündeki genişlikleri 300*600 m, derinliği 120 m olan maden çukurunun eski haline getirilebilmesi için bu büyüklükte dolgunun sağlanamayacağı kabul edildiği, bu nedenle havzanın su bölüm çizgisine çok yakın mevcut kuru derelerden gelecek yüzeysel akış ve yeraltı suyu ile bu çukurun hızla dolacağına modellemelere dayanarak ifade edildiği, modellere göre çukur beş yıl içinde suyla dolacağına ve 120 m derinliğe ulaşacağına kabul edildiği, 120 m veya daha sığ, maden ocağı çukurunun dibinde bir su birikmesinin söz konusu olduğu, meydana gelecek gölün tabanının nasıl bir malzeme ile kaplanacağı, gölün yaşayan bir ekosistem haline gelmesi ve gölde ötrofikasyon meydana gelmemesi için nasıl önlemler alınacağı ÇED’de belirtilmediği, maden ocak şevinin basamaklı üretim için oluşturulan şevlerin uçları yuvarlatılarak şev diplerine (topuk) depolanacağı, bu şekilde şevin eğiminin azaltılacağı, daha sonra bitkisel (nebatî) toprak serilerek ağaçlandırılacağı, duraylılığın (stabilite) sağlanarak araziye eskiye en yakın hale getirmeye çalışacakları, bu cümle ile 6831 sayılı Kanun'un 16. maddesi Uygulama Yönetmeliğine göre madenci sahayı ağaçlandırılabilir bir forma getirmek zorunluluğuna uyulacağı, ancak maden çukurunun EK 43’de gösterilen AA ve BB yönündeki kesitlerinde, basamaklar arası eğimin % 111 (48°) olacağı, bu eğimin ise rehabilitasyonla ilgili yayınlarda belirtilen 30° eğimin çok üzerinde olduğu, bu yüksek eğimin ise anlı Yönetmeliğinin rehabilitasyonla ilgili 3/ff maddesinde yer alan

"alanın yeniden insanların ya da diğer canlıların güvenle yararlanabileceği hâle getirilmesi" koşuluna uymadığı, ADT şevleri için verilen eğimin ağaçlandırmaya daha uygun olduğu, ÇED raporunda kesilmesi öngörülen ağaç sayısının farklılık gösterdiği, öte yandan bu rakam amenajman planına ve onun örnek alanlara dayanan projeksiyonlarına dayandığı, dolayısıyla kesin sayının ancak kesim yapıldığında ortaya çıkacağı, at nalı (padok) şeklindeki ADT havuzunun içi flotasyon artığı sıvı (jel) ile dolu bulunacağı, raporda (s.2770) ADT'nin suyunun uygun oranda susuzlaştırılacağı kazı toprağı ile tampon tabaka oluşturulacağı, sonra geçirimsizlik için kil tabakası kullanılacağı (iki tabakanın kalınlığı 1m), sonra yağmur suyu için drenaj sistemi son olarak da üst örtü toprağı serileceğinin ifade edildiği, ADT'nin yüzeyi yaklaşık 1,5 milyon m² (790*1910m) olduğuna göre 1m dolgu söz konusu olsa 1,5 milyon m³ malzeme gerekeceği, ÇED raporunda maden çukurundan çıkan malzemenin ADT havuzunun duvarlarını oluşturmada kullanılmış olacağı, bu nedenle maden çukurunu doldurmak için malzeme bulunmadığının ifade edildiği, maden çukuru için bulunamayan dolgu materyalinin ADT'yi doldurmak için nereden sağlanacağını belirtilmediği, 6831 sayılı Kanun'un 16. maddesi Uygulama Yönetmeliğinin 18 (4) maddesine göre madenciye dışarıdan dolgu malzemesi getirmesi yasaklandığı, ÇED raporunda ADT alanının rehabilitasyonu için EK 43'te kesitler, kotlar mesafeler verildiği, ancak, ADT'nin kapatma işlemi genel ifadelerle anlatılmış, ayrıntılı kesit, yüzey drenajı için eğimler vb. izleme ve kontrole yönelik bilgilerin verilmediği, ÇED raporunda ağaçlandırmanın Bayramiç Orman İşletme Müdürlüğüne devredileceğinin belirtildiği, sonuç olarak ÇED raporunda çevresel etkinin kısıtlı bir alan için değerlendirildiği, madenin havza ve yakın çevreye etkisinin kümülatif bir yaklaşımla ele alınmadığı, ADT'nin üzerinin ağaçlandırılması konusunda yeterli ayrıntı verilmediği, Halılağa Projesinin ülke ekonomisine katkısının ormanın çevreye olumlu katkısı dikkate alınmadan hesaplandığı, küresel ısınmanın göz önüne alınmadığı, 6831 sayılı Kanun'un 16 madde Uygulama Yönetmeliğinde belirtilen bazı ölçütlere uyulmadığı, oldukça ayrıntılı sayılmış olan bazı sorunların giderilmesi yönünde 'gereken önlemler alınacaktır' türünden taahhütlerle izlemeye olanak verecek sayısal verilerin yeterince verilmediği görüldüğünden, ÇED olumlu kararının, madenin çevresel etkilerinin bütüncül bir yaklaşımla hazırlanmış olmaması nedeniyle uygun olmadığı,

"Dava Konusu İşlemin Şehir Ve Bölge Planlama Açısından İncelenmesinden;"

Maden Projesinin Açık Ocak Alanı, Toprak Depolama alanları, Cevher Stok Alanı, Cevher Hazırlama ve Zenginleştirme Tesisi, Patlayıcı Madde Depolama Alanı, Araç Bakım Alanı, Güvenik Binası, Atık Depolama Tesisi (ADT), Misafirhaneden oluşan 1 Nolu Poligon, temiz su göletini içeren 2 nolu poligon ile toplam 3 poligondan oluştuğu, bölgede doğal, büyük ölçekli ve yakın alanlarda ruhsatlandırılmış çok sayıda maden projelerinin bulunduğu, geniş bir alanda sürmesi hedeflenen madencilik faaliyetlerine 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planında herhangi bir teknik dil ve aktarımla yer verilmemiş olduğu, Çevre Düzeni Planının Plan hükümlerinde madencilik faaliyetleri ile ilişkili olarak planın koruma ilkelerine mutlaka uyulması gerektiğinin belirtildiği, ÇED Yönetmeliğinin ortaya çıkması muhtemel çevresel etkilerin kısa ya da uzun vade yani zamansal açılımları itibariyle ve yine noktasal ya da alansal olarak ve dolayısıyla bütünsel bir yaklaşımla ele alınması gerektiğine işaret ettiği, bazı kurum görüşlerinde projeye konu alanın niteliklerinden ve üzerinde gerçekleştirilmesi istenen faaliyetin içeriğinden kaynaklanan farklı risklere işaret edilmekte olduğu, olası etkiler rapor kapsamında tek tek ele alınmakla birlikte kümülatif olarak değerlendirilmediği, doğanın bütüncül ve sürekli bir yapı olarak ele alınmadığı, proje alanının Kaz Dağları ekosistemi ile yakın bir ilişki içerisinde olduğu, bununla birlikte bölgedeki doğal niteliğin ve kültürel yapının bütünlüklü olarak ele alınmadığı, son süreçte tüm dünyanın karşı karşıya bulunduğu iklim krizi temelli meteorolojik gelişmelerin risk olarak sürece dahil edilmediği, doğal ve kültürel değerlerin korunarak gelecek nesillere aktarılması sorumluluğunun tüm yasa ve yönetmelikler çerçevesinde ve kamu yararı bağlamına öncelik taşınması gerektiği, bölgedeki sosyal yaşam açısından bir değerlendirmenin yapılmadığı, olası toplumsal etkilerin planlanmadığı, çevre köylerde ve kırsal alanlarda yaşamın nasıl süreceğine dair bilgi ve içerik yaratılmadığı tespit edilmiş olup tüm bunlar dikkate alındığında "87513 ruhsat nolu sahada Halılağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi Projesine ilişkin ÇED olumlu kararının "Bölge ve havza düzeyinde bir plan stratejisi olarak üretilmemiş olması, üst ölçekli planlarda yer almaması ve parçacı bir ele alışı temellenmesi, çevresel etkilerin kümülatif, bütünsel bir anlayışla belirlenmemiş olması nedenleriyle planlama ilke ve esaslarına uygun olmadığı,

"Dava Konusu İşlemin Ziraat Mühendisliği Açısından İncelenmesinden;"

ÇED Alanı Arazi Örtüsü/Arazi Kullanım Özellikleri dikkate alındığında büyük bölümü fundalık olarak tabir ettiğimiz bitki değişim alanları ile geniş ve karışık orman alanları içerisinde yer aldığı, proje alanı etrafında zaman içerisinde orman alanlarından açma ile oluşan tarım alanlarının bulunduğu, ÇED Alanı Toprak Özellikleri ve Arazi Varlığı Verileri incelendiğinde ÇED alanının tamamı kireçsiz kahverengi orman toprağı sınıfına dâhil olduğu, toprak özellikleri ise çok sığ ya da sığ profilli ve Arazi Kullanım Kabiliyet sınıflandırılmasına göre ÇED alanı VI. arazi olarak tanımlanmakta olduğu, bu arazilerin ormanlık veya çayır olarak kullanılmasında dahi orta derecede tedbirler alınmasını icap ettiren araziler olduğu, fazla meyilli ve şiddetli erozyona maruz kaldığı, sığ toprak derinliğinde, ıslak veya çok kuru olması nedeniyle veya başka sebeplerden dolayı toprağın işlemeye müsait olmadığı, ÇED alanının Kuzey Ege Havzası sınırında ve Çanakkale il sınırları içerisinde bulunduğu, ÇED alanının yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı olmasından dolayı tipik Akdeniz iklimi özelliğinde olduğu, çalışma alanı Kuzey Ege Havzası ile Marmara Havzası'nı birbirinden ayıran topoğrafik sınırdaki (su bölüm çizgisi) kaldığı, ÇED alanı içerisinde herhangi bir su yapısı bulunmadığı, ÇED alanına en yakın göletin Küçük Gölü olup, uzaklığının 6,67 km olduğu, ÇED alanına yakın diğer iki göletin ise Bayramiç Işıkeli Gölü ve Bayramiç Yeniceköy Köylüçay Gölü olduğu, bu göletlerin hepsi sulama amaçlı olup, Küçük ve Bayramiç Işıkeli Göletleri işletme aşamasında olduğu, diğer göletlerin ise planlama aşamasında olduğu, ÇED alanının doğusunda, 12,05 km uzaklıkta master plan aşamasında Uzunalan Barajının bulunduğu, projeden kaynaklanan riskler içinde, yapılacak kazı işlemleri sonucu arazinin doğal drenaj seklinin bozulması ve barajların toplama alanı içinde yüzey akış ve yeraltı su dengesinin değişmesi olduğu, ayrıca proje alanı iki havzanın üst sınırlarından geçmekte olup bu sınırın bozulmasının baraja gelen su miktarını etkileyeceği, barajların su toplama miktarını tehdit edebilecek bu risklerin geniş sulama alanına sahip bölge tarımına zarar vereceği, mevcut ÇED raporunun bu konularda yeterli değerlendirmelere sahip olmadığı, bu gerekçeler dikkate alınarak tarımsal çevre açısından, 87513 ruhsat nolu sahada Halilağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi projesi ile ilgili olarak verilen "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararının uygun olmadığı" yönünde tespit ve görüşlere yer verilmiştir.

Taraflara ve müdahale tebliğ edilen bilirkişi raporuna gerek Mahkememizin E:2021/1309 sayılı dosyasının tarafları gerekse de iş bu dava dosyasının tarafları tarafından itiraz edilmiş olup, bilirkişi raporundaki eksiklikler ve tarafların itirazları doğrultusunda Mahkememizin E:2021/1309 sayılı dosyasında alınan 21/03/2022 tarihli ara kararıyla bilirkişilerden ek rapor alınmasına karar verildiği, bunun üzerine sunulan 18/05/2022 havale tarihli bilirkişi ek raporunda özetle; "

"Arkeoloji Bilimi Açısından Ek Değerlendirme"

Ana raporda sunulan uluslararası ve ulusal kanun, yönetmelik, tüzük veya sözleşmelerde kültür varlıklarının somut ve soyut olmak üzere iki gruba ayrıldığını ayrıntılı olarak irdelendiği, ÇED Raporunda ise sadece somut olan kültür varlıklarına değinildiği, buna karşın soyut kültür varlıkları göz ardı edildiği, ÇED Raporunda yer alan uzman raporundan anlaşıldığı kadarıyla somut proje uygulama alanında kültür varlığı olarak bir yerleşim ve khamosorion mezarlardan oluşan bir nekropol sahasının tespit edildiği, somut kültür varlıklarına konu alanların koruma amacıyla itina ile proje uygulama alanının dışına çıkartıldığı, bunların dışında proje uygulama alanında herhangi bir önemli somut kültür varlığı yok gibi olduğu, ancak arkeolog uzman raporunda; "uygulama alanında moloz taşların üst üste yığılması ile oluşturulan küçük tepeciklerden söz edilmekte, bunların işlevinin anlaşılamadığı belirtilmektedir". dediği, moloz taşların yığılması ile oluşturulan küçük tepeciklere özellikle Uludağ'da çok rastlanıldığı, Bursa İli, Keles İlçesi, Mentеше Mahallesi'nde yer alan nekropol sahası bu konuda karşılaştırma örneği olarak değerlendirilebileceği, bu alanda da çok sayıda moloz taş yığılma tepecik bulunduğu, bunlardan bazılarında defineciler tarafından kaçak kazılar yapılmış, altlarından Helenistik veya Roma İmparatorluk Dönemine ait olduğu değerlendirilen mezarların açığa çıkartıldığı, büyük bir olasılıkla proje alanında olduğu söylenen moloz taş yığılma tepeciklerin altında da benzeri mezarların bulunduğu, ancak ÇED raporunda yer alan uzman raporundan anlaşıldığı kadarıyla bu alanda herhangi bir jeofizik araştırmadan veya sondaj kazısından ne bahsedildiği ne de talep edildiği, olası somut kültür varlıklarının korunması için alınan önlem sadece 2863 sayılı Kanun'un 4. maddesinde bahsi geçen "haber verme zorunluğuna" atıfta bulunmak olduğu,

herhangi bir şekilde kültür varlığına rastlanması durumunda süresi içerisinde yetkililere haber verilmesi istendiği, ÇED raporunda somut kültür varlıkları açısından bundan başka bir önleme yer verilmediği, ÇED Raporunda kültür varlığı olarak sadece somut kültür varlıkları göz önünde bulundurulduğu, soyut kültür varlıklarının tamamen göz ardı edildiği, kültürel peyzajın bozulmasına karşı hiçbir önlemden bahsedilmediği, sonuç olarak, Çanakkale ili, Bayramiç ilçesi, Hacıbekirler köyü mevkiinde Truva Bakır Maden İşletmeleri A.Ş. tarafından yapılması planlanan 87513 ruhsat nolu sahada Halılağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi projesi ile ilgili olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca verilen 26/07/2021 tarihli "Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Olumlu" kararının uygun olmadığı,

"Biyoloji Bilimi Açısından Ek Değerlendirme"

Truva Bakır tarafından gerçekleştirilmesi planlanan "Halılağa Bakır Projesi" kapsamında hazırlanan biyoçeşitlilik raporunun amacının, mevcut biyolojik çeşitlilik unsurlarının tespit edilmesi ve inşaat çalışmaları öncesi bu çeşitliliğin korunması için gerekli önlemlerin alınması olduğu, bu kapsamda Flora, Fauna (Memeliler, İki yaşamlılar, Sürüngenler, Kuşlar) ve Hidrobiyolojik çalışmalar yapılmış (Tablo 1) olup veriler toplanarak bu raporun hazırlandığı, proje alanı ile ilgili Biyoçeşitlilik araştırmaları ve raporlama çalışması kendi dallarında tecrübeli ve uzman 6 öğretim üyesi tarafından hazırlandığı, bu akademisyenlerin; Flora, Memeliler, İki yaşamlılar, Sürüngenler, Kuşlar ve Hidrobiyoloji uzmanlık alanlarındaki konulara, araştırma yaptıkları habitata, araştırma aşamasında buldukları verilere ve taradıkları literatür bilgisine sahip oldukları, sonuç olarak; Truva Bakır tarafından Çanakkale İli, Bayramiç İlçesi, Hacıbekirler Köyü mevkiinde inşası ve işletilmesi planlanan "Halılağa Bakır Projesi" işletme sahasının; Flora, Memeliler, İki yaşamlılar, Sürüngenler, Kuşlar ve Hidrobiyolojik canlı türleri için yayılım gösterme, barınma, üreme, beslenme gibi önemli gereksinimlerini orta düzeyde veya yeterli oranda karşılayabileceği, habitatlardaki olumsuz yönde ortaya çıkabilecek sonuçların büyük oranda geriye dönüşü sağlanabilecek düzeyde olacağı, bu nedenlerle, Biyoloji Bilimi ve Türlerin Biyoçeşitliliği açısından, konu ile ilgili ÇED raporunun iptaline gerek olmadığı,

"Çevre Mühendisliği Açısından Ek Değerlendirme"

İlgili yönetmelikler, kurum görüşleri, ÇED raporunda sunulan veriler, taahhütler ve faaliyetin etkilerini izlemeye yönelik planlamalar doğrultusunda Çevre Mühendisliği disiplini içerisinde mühendislik uygulamalarına bilimsel olarak "olumlu" görüşü verildiği, raporun ilgili bölümde belirtilen faaliyet sonucu oluşacak etkilerin tarım alanları, orman, canlı yaşamı vb. tarafından kabul edilebilirliğinin yukarıda da belirtildiği üzere ilgili meslek disiplinleri içinde kök raporda zaten değerlendirildiği, raporlarda sunulan verilere göre havza genelinde gelecek dönemlerde su stresinin artacağı vurgulandığı, bu nedenle yönetim planlarına göre bölgede su kaynağı kullanımının planlı olarak yürütülmesi gerektiği sonucunun çıktığı, Kuzey Ege Nehir Havzası Yönetim Planının Hazırlanması Projesi Nehir Havza Yönetim Planı Nihai Raporu'nda da Kuzey Ege Havzası yerüstü ve yeraltı suyu katmanları için "Miktara Yönelik Tedbirler" gibi tahsislere uygun çekim yapılmasının önerildiği, bu raporda madencilik sahalarına yönelik tedbirlerde ise madencilik sahaları için kuşaklama kanalı yapılması ve atık düzenli depolama tesisi yapılması olmak üzere iki tedbir önerildiği, ÇED raporu incelendiğinde Madencilik faaliyetine yönelik yukarıda belirtilen bu tedbirlere yer verildiği, su ihtiyacının ise ÇED alanı içinde ve yakın çevresinde bulunan bölgedeki kaynak sularından (yüzey veya yeraltı suyu) temin edileceğinin belirtildiği, ayrıca Halılağa Bakır Projesi kapsamında ihtiyaç duyulan suyun, yeraltı suyundan veya yerüstü su kaynağından temin edilmek istenmesi halinde

gerekli izinlerin 10/12/2019 tarihli ve 30974 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Su Tahsisleri Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre alınacağı belirtilen, Kuzey Ege Havzası ve Menderes alt havzası içinde yer alan herhangi bir faaliyetin yüksek miktarda su kullanımı, su kaynakları üzerinde ek baskıya neden olacağı, dava konusu olan projenin su kullanımına yönelik detaylı bilginin ÇED raporunda sunulduğu ve verilerin kök raporda değerlendirildiği, ayrıca madencilik faaliyetinde su kullanımının ileriye dönük azaltılmasına yönelik uygulamalara ÇED raporunda yer verildiği, değişen iklim koşullarında havzada yer alan mevcut madencilik faaliyetleri ile yeni yapılacak madencilik faaliyetinin; su kaynaklarının üzerine etkileri sonucu havzanın bütününde su bilançosu üzerine oluşturacağı su stresinin büyüklüğünün, bu rapor kapsamında sayısal olarak belirlenmesinin mümkün olmadığı, sonuç olarak, ileriye

T.C.

ÇANAKKALE

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

yönelik su tahsis planlaması için yukarıda bahsi geçen Ulusal Yönetim Planı raporları, önlem stratejileri ve ilgili Yönetmelik maddeleri birlikte değerlendirildiğinde bu havzada değerli madencilik faaliyetlerinin önem ve gerekliliğinin düşük olduğu, ulusal planlara göre su kaynaklarının beslenmesine etki eden ve su çekimi yüksek olan tüm faaliyetlerin bu havza içinde faaliyetleri düşük önceliğe sahip olduğu, ÇED raporuna göre proje civarında bulunan tesislerin tespiti amacıyla proje alanı merkez kabul edilmek üzere 3 km'lik mesafe değerlendirildiği, ÇED raporunda hava, gürültü çevre bileşeni için etki alanı belirlenmesi yönetmelik ve modelleme çalışmalarına göre teknik olarak doğru olduğu,

"Hidrojeoloji Mühendisliği Açısından Ek Değerlendirme"

ÇED raporunun teknik ve bilimsel olarak değerlendirildiği, raporda yapılan çalışmaların bilimsel kriterlere göre yapıldığı, hidrojeolojik çalışmalarda kullanılan güncel metodolojilerin kullanıldığı ve değerlendirmelerin bu açıdan yapıldığı, faaliyetin yeraltı suyu seviyesi ve kalitesine dönük etkileri için uzun yıllar model çalıştırılarak sonuçların değerlendirildiği ve su kaynaklarının korunmasına dönük önlemlerin raporda belirtildiği

"Orman Mühendisliği Açısından Ek Değerlendirme"

Kök raporda açık ocak sahasının tamamen kapatılması yönünde bir ifade bulunmadığı, aksine ÇED raporu III.223 (s.780)'deki ifadenin 6831 SK 16'ncı maddesi uygulama yönetmeliğine atıfta bulunularak bu ifadenin 3/oo maddesine uygun olduğu, kök raporda 16. Madde Uygulama Yönetmeliğine göre maden çukurunun tamamen doldurulması zorunluluğu olmadığını belirttiği, dolgu malzemesinin maden çukurunu doldurmak için yeterli olmadığını ÇED raporu s.III 224 (s.781)'de kullanılmış bir ifade olduğu, madencilik faaliyetlerinin sonlanmasından sonra açık ocağın tamamının pasa ile tekrar doldurulmasının mümkün görünmediği, kaldı ki pasa proje kapsamında ADT seddesinde ve zemin dolgusunda kullanılmak üzere ihtiyaç duyulan malzeme tüm standartlar göz önüne alınarak pasadan sağlanacak ve bu sebeple herhangi bir pasa depolama alanı oluşturulmayacağı, bu bahisle kapanış faaliyetleri süresince pasa malzemesinin tamamının kullanımı ve diğer taraftan başka bir malzeme ile açık ocağın geri doldurulması zamansal ve mali açılarından değerlendirildiğinde olası bulunmadığı, bu nedenle açık ocakların göl oluşacak şekilde düzenlenmesi gerekeceği, yukarıdaki ifadede madenden çıkacak pasanın ADT seddesinde ve zemin dolgusunda kullanılarak tüketileceğinin açıkça ifade edildiği, ÇED raporunda da ADT'nin maden işletmesi bittikten sonra susuzlaştırılarak üzerinin toprakla kaplanacağı ve bitkilendirileceğinin açıkça belirtildiği, maden işletmesi sırasında çıkan pasa ADT'de kullanılarak bitirilmiş olacağına göre ADT dolgusu için dolgu malzemesi kalmayacağı,

"Şehir ve Bölge Planlama Açısından Ek Değerlendirme"

Bölge ve havza düzeyinde bir plan stratejisi olarak üretilmemiş olması, üst ölçekli planlarda yer almaması ve noktasal bir ele alışa temellenmesi, çevresel etkilerin kümülatif, bütünsel bir anlayışla belirlenmemiş olması nedenleriyle yürürlükte bulunan 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planının plan hükümlerinde işaret edilen planlama yaklaşımlarına, koruma ilkelerine uygun olmadığı, ayrıca 1/100.000 ölçekli planda yer verilmeyen madencilik faaliyetlerinin parçalı bir düzeyde ele alınıyor olmasının planlama ilke ve esaslarına uygun olmadığı,

"Ziraat Mühendisliği Açısından Ek Değerlendirme"

ÇED alanının orman alanı olduğu, içindeki tarım alanlarının ormandan açma küçük parçalı alanlar şeklinde olduğu ve tarımsal bir bütünlük içermediği, ÇED alanının sığ toprak yapısı, arazi eğimi ve toprak özellikleri nedeni ile tarımsal kullanıma uygun olmadığı, bu toprak ve arazi özellikleri nedeniyle tarımdışı kullanımlarda değerlendirilebilecek Marjinal Arazi yapısında olduğu, kök rapor buraya kadar olan bölümde tarımsal yapı için önemli olan ÇED alanı ve yakın çevresinin toprak ve arazi durumu, çevredeki su doğal bitki örtüsü ve alan kullanımı ile ilgili mevcut bilgiler verildiği, ÇED alanının bu yapısından dolayı maden işletmesine ÇED alanında tarım alanı olmamasına bağlı olarak bir sorun olmayacağı, hidrojeoloji uzmanının görüşleri ile ziraat mühendisliği açısından değerlendirmelerin uyduğu, dava konusu proje kapsamında DSİ tarafından yapılması planlanan sulama göletleri göz önünde bulundurularak değerlendirme yapıldığında, yeni yapılacak olan sulama göletlerinin kök raporda yer verilen tarımsal sulamaya verilecek olan zararları bertaraf etmede yeterli olacağı, sonuç olarak; ÇED raporu içinde yapılması taahhüt edilen kurallara uyulmak

T.C.

ÇANAKKALE

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

şartıyla projenin tarımsal çevreye olumsuz bir etkisinin olmayacağı" yönünde tespit ve görüşlere yer verilmiştir.

Ek bilirkişi raporu da taraflara tebliğ edilmiş olup; bilirkişi raporuna taraflarca yapılan itirazlar, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 282. maddesi uyarınca bilirkişi raporlarının Mahkemelerin yargılamada sonuca ulaşmak için kullandıkları bir araç olduğu ve bilirkişi görüşünün yargılama açısından kesin delil niteliğinde bir delil olmadığı, bilirkişi görüşünün takdiri bir delil olduğu göz önüne alınarak, raporun dayandığı teknik ve bilimsel veriler karşısında anılan raporu kusurlandırıcı nitelikte bulunmamış olup, rapor Mahkememizce hükme esas alınabilecek nitelikte görülmüştür.

Bununla birlikte; dava konusu proje alanına 150 metre mesafede I. derece arkeolojik sit alanının bulunduğu, dava konusu projenin açık ocak işletmeciliği şeklinde patlatmalı kazı biçiminde gerçekleştirileceği, bu durum göz önüne alındığında proje alanının 150 metre mesafesinde bulunan arkeolojik sit alanına herhangi bir etkisinin olup olmayacağı, eğer bir etkisi olacak ise bu etkiye karşı alınması gereken önlemlerin değerlendirilmesinin gerektiği ancak ÇED raporunda bu hususa ilişkin herhangi bir değerlendirmenin bulunmadığı görülmüştür.

Bu durumda; dava konusu ÇED raporunun, flora ve fauna elemanları için yayılış gösterme, barınma, üreme, beslenme gibi önemli gereksinimlerini orta düzeyde veya yeterli oranda karşılayabileceğinin değerlendirildiği, habitatlardaki negatif yönde olabilecek etkinin geriye dönüşü sağlanabilecek düzeyde olacağı, bu nedenlerle, biyoçeşitlilik yönünden ÇED raporunun olumlu ve yeterli olduğu, proje sürecinde hava kalitesi, su kalitesi, hidrolojik rejim, ortam gürültü düzeyi gibi etkilere yönelik ilgili yönetmelikler kapsamında çalışmalar yapıldığı, yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen değerlerin eşik değerlerin altında olduğu ve kabul edilebilir düzeylerde bulunduğu, söz konusu etkilere karşılık gerekli tedbirlerin alındığı, bu tedbirlerin yeterli ve kabul edilebilir düzeyde olduğu, bu nedenle çevre mühendisliği disiplini açısından herhangi bir sakınca bulunmadığı, her ne kadar dava konusu proje kapsamında su stresinin artacağı yönünde beklenti bulunsun da, bu konuda gerekli izlemlerin yapılacağı ve yeni göletlerin inşa edileceği, gerekir ise ek izinlerin alınacağı ÇED raporunda taahhüt edildiği ve yapılacak olan işlemlerin bilimsel açıdan uygun ve yeterli olduğu hususunda hidrolojik olarak gerekli tespitlerin bilirkişi raporunda yer aldığı, bunun yanı sıra harita mühendisliği disiplini açısından da ÇED olumlu kararının uygun olduğu, ÇED raporunda bölgedeki su kaynaklarına dönük olarak yapılan çalışmaların, gerek yüzey suyu gerekse yeraltısuyu açısından detaylı olarak yapıldığı, su kaynaklarının korunması açısından olası risklere karşı alınacak önlemlerin belirtildiği, söz konusu önlemlerin yeterli olduğu ve bilimsel olarak kabul edilebilir düzeyde bulunduğu, bu nedenle hidrojeoloji bilimi açısından da ÇED olumlu kararının uygun olduğu, ÇED raporunda jeoloji mühendisliği disipliniyle ilgilendiren konuların da detaylı şekilde araştırıldığı ve detaylıca sunulduğu, ÇED raporunda faaliyet planlanan ruhsat sahası çevresindeki aktif faylara karşı alınması gereken önlemlerin en yakın fay zonu itibariyle hesaplandığı ve mühendislik yapılarının dizaynı için gerekli olan sismik değerler ilgili standartlara uygun olarak belirlendiği, dava konusu madenin açık ocak olarak işletileceği, bu kapsamda patlatmalı kazı yapılacağı, ÇED olumlu kararında belirtilen patlatmalı kazı yönteminin dizayn parametreleri ve patlatma uygulamalarının maden mühendisliği açısından uygun olduğu, açık ocak sahasındaki şev stabilite kesitleri için herhangi bir duyarsızlık sorununun bulunmadığı, ADT'nin tasarımına ve yapımına ilişkin ÇED raporunda verilerin ve analizlerin bulunduğu, bu sonuçlar incelendiğinde; gerek statik durum için, gerekse depremler (pseudo-statik) durum için her bir sedde dolgu kademesinde stabilite ve toplam yer değiştirmeler açısından herhangi bir olumsuzlukla karşılaşılmayacağı, kırma-eleme tesisi planlamasının temel olarak uygun olduğu, cevher zenginleştirme tesisine ilişkin olarak ise cevher zenginleştirme yöntemlerinden olan flotasyon yönteminin uygun cevher özelliklerinde oldukça verimli olarak kullanıldığı, bu nedenle maden mühendisliği disiplini açısından da ÇED olumlu kararının uygun olduğu, meteoroloji mühendisliği açısından ise ÇED olumlu kararının teknik yönden mevzuata uygun olduğu, projenin yerleşim yerlerine, tarım arazilerine, bitkisel ve hayvansal üretime, dere yataklarına, su kaynaklarına ve doğal çevreye vereceği zararların kabul edilebilir ölçüde olacağı, alınan tedbirlerin ise yeterli ve kabul edilebilir olduğu, ziraat mühendisliği disiplini açısından da ÇED alanında tarım alanı olmamasına bağlı olarak bir sorun olmayacağı, hidrojeoloji uzmanının görüşleri ile ziraat mühendisliği açısından değerlendirmelerin uyduğu, dava konusu proje kapsamında DSİ tarafından yapılması planlanan

T.C.

ÇANAKKALE

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

sulama göletleri göz önünde bulundurularak değerlendirme yapıldığında, yeni yapılacak olan sulama göletlerinin kök raporda yer verilen tarımsal sulamaya verilecek olan zararları bertaraf etmede yeterli olacağı, sonuç olarak ÇED raporu içinde yapılması taahhüt edilen kurallara uyulmak şartıyla projenin tarımsal çevreye olumsuz bir etkisinin olmayacağı, bu nedenle de ÇED olumlu kararının ziraat mühendisliği disiplini açısından uygun olduğu **ancak**; ÇED raporunda sadece somut olan kültür varlıklarına değinildiği, buna karşın soyut kültür varlıklarının göz ardı edildiği, bölgenin konumu itibariyle soyut kültürel varlıklara yönelik olarak ÇED raporunda herhangi bir değerlendirmenin bulunmadığı, ayrıca proje alanına 150 metre mesafede bulunan arkeolojik sit alanına yapılacak olan çalışmalar nedeniyle herhangi bir etkinin olup olmayacağı, eğer bir etki olacak ise buna karşı alınacak olan önlemler hususunda ÇED raporunda herhangi bir değerlendirmenin bulunmadığı, olası somut kültür varlıklarına yönelik olarak alınacak önlemlerin madencilere bırakıldığı, orman mühendisliği açısından ise ÇED raporunda maden çukurunun eski haline getirilebilmesi için bu büyüklükte dolgunun sağlanamayacağını kabul edildiği ve bu nedenle havzanın su bölüm çizgisine çok yakın mevcut kuru derelerden gelecek yüzeysel akış ve yeraltı suyu ile bu çukurun hızla dolacağına modellemelere dayanarak ifade edildiği, modellere göre çukurun beş yıl içinde suyla dolacağı ve 120 m derinliğe ulaşacağı kabul edildiği, 120 m veya daha sığ maden ocağı çukurunun dibinde bir su birikmesinin söz konusu olduğu, ancak meydana gelecek gölün tabanının nasıl bir malzeme ile kaplanacağı, gölün yaşayan bir ekosistem haline gelmesi ve gölde ötrofikasyon meydana gelmemesi için nasıl önlemler alınacağını ÇED raporunda belirtilmediği, bu konuda alınacak önlemlere değinilmediği, bu hususun da rehabilitasyon açısından sorun teşkil edeceği, diğer yandan ÇED raporunda ADT'nin maden işletmesi bittikten sonra susuzlaştırılarak üzerinin toprakla kaplanacağı ve bitkilendirileceğinin belirtilmesine rağmen madenden çıkacak pasanın ADT seddesinde ve zemin dolgusunda kullanılarak tüketileceğinin ÇED raporunda açıkça ifade edildiği, bu nedenle maden işletmesi sırasında çıkan pasanın ADT'de kullanılarak bitirilmiş olacağına göre ADT dolgusu için dolgu malzemesi kalmayacağını açık olduğu, Orman Kanununun 16'ncı Maddesinin Uygulama Yönetmeliği gereğince rehabilitasyon için saha dışından toprak getirilmesinin mümkün olmadığı hususu göz önüne alındığında, ÇED raporunun bu hususta yeterli ve kabul edilebilir olmadığı görüldüğünden, dava konusu ÇED olumlu kararında anılan yönlerden hukuka ve mevzuata uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Diğer yandan; hükme esas alınan bilirkişi raporunun şehir ve bölge planlama açısından değerlendirilmesine ilişkin kısmında dava konusu ÇED olumlu kararının uygun olmadığı yönünde görüş ve kanaatlere yer verilmişse de, raporun bahse konu kısmında meteoroloji, çevre mühendisliği, biyoloji ve hidrojeoloji gibi alanlara ilişkin açıklamalar ve değerlendirmeler yapıldığı, alanında uzman bilirkişiler tarafından söz konusu alanlarda yapılan değerlendirmeler neticesinde ÇED raporunun anılan disiplinler yönünden olumlu olduğu yönünde görüş bildirildiği, bu nedenle uzmanlık alanı dışında yapılan tespitler yönünden bilirkişi raporunun bu kısmının aksi yönündeki kısımlarına itibar edilmemiştir.

Bunun yanı sıra; dava konusu projenin bulunduğu alanda yürürlükte bulunan 1/100000 ölçekli çevre düzeni planının, plan notlarının 8.30 maddesinde maden alanlarına yönelik olarak hükümler getirildiği, 8.30.7 nolu plan notunda tesislerin etrafında sağlık koruma bandı bırakılmasının zorunlu olduğunun ifade edildiği, dava konusu proje kapsamında ise plan notunda aranan sağlık koruma bandının bırakıldığı ÇED raporunda açıkça görüldüğü, aynı şekilde 8.30.8, 8.30.9 ve 8.30.10 nolu plan notlarında içme ve kullanma suyu kaynaklarının mutlak, kısa ve orta mesafeli koruma kuşaklarında madencilik faaliyetlerine izin verilmeyeceğinin düzenlendiği, dava konusu projenin de söz konusu koruma kuşaklarının dışında kaldığı, bahse konu hususun Mahkememiz dosyasında bulunan bilirkişi raporunun "ÇED alanının hidrojeolojik özellikleri" maddesi başlığı altında detaylı olarak incelendiği ve ortaya konulduğu, bunun haricinde anılan plan notları yönünden dava konusu ÇED olumlu kararını sakatlayan başkaca bir hususun olmadığı görüldüğünden, dava konusu ÇED olumlu kararının şehir ve bölge planlama açısından hukuka ve mevzuata uygun olduğu sonucuna varılarak, aksi yöndeki iddialara itibar edilmemiştir.

Öte yandan; davacılar tarafından Halkın Katılımı Toplantısının mevzuata uygun olarak düzenlenmediği ileri sürülmüşse de, dava dosyasında bulunan bilgi ve belgelerden halkın katılım toplantısının usulüne uygun olarak duyurularak, ilgili mevzuat hükümleri uyarınca yeterli sayıda katılım ile gerçekleştirildiği görüldüğünden, aksi yöndeki iddialara da Mahkememizce itibar edilmemiştir.

T.C.

ÇANAKKALE

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/1266

KARAR NO : 2022/1164

Ayrıca; her ne kadar davalı yanında müdahil tarafından Maden Atıkları Yönetmeliği'nin 12. maddesi uyarınca ihtiyaç duyulan maddenin saha dışından getirilebileceği ileri sürülmüşse de, anılan Yönetmelik hükümlerinde bu yönde bir düzenlenmenin bulunmadığı görüldüğünden davalı yanında müdahil tarafın bu konudaki iddialarına da itibar edilmemiştir.

Son olarak; her ne kadar Mahkememizin 17/06/2022 tarihli yürütmenin durdurulması kararında, dava konusu işlemin "...bunun yanı sıra uygulama alanı içerisinde moloz taşların üst üste yığılması ile oluşturulan küçük tepeciklerin bulunduğu, alanın niteliği itibarıyla söz konusu tepeciklerin Helenistik veya Roma İmparatorluk Dönemine ait olduğu değerlendirilen mezarlar olabileceği, buna karşın söz konusu tepeciklere yönelik herhangi bir jeofizik araştırma veya sondaj kazısının yapılmadığı, olası somut kültür varlıklarının korunması için yeterli önlemlerin alınmadığı,..." gerekçesine yer verilmek suretiyle de hukuka aykırı olduğuna karar verilmişse de, bahse konu tepeciklerin ruhsat alanı içerisinde olmasına karşın ÇED alanı içerisinde olmadığı yönünde itirazlarda bulunulduğu, her ne kadar Mahkememizin E:2021/1309 sayılı dosyasında alınan 21/03/2022 tarihli ara kararında, yapılacak olan değerlendirmenin ÇED alanı göz önüne bulundurularak yapılmasının istenilmesine karşın düzenlenen ek bilirkişi raporunda "uygulama alanı" ifadesine yer verilmek suretiyle bahse konu tepeciklerin bulunduğu konumun ifade edildiği, ancak Mahkememizin E:2021/1309 sayılı dosyasında 14/09/2022 tarihli ara kararına istinaden düzenlenen 12/10/2022 havale tarihli bilirkişi ek raporunda, söz konusu tepeciklerin ÇED raporuna ekli bulunan Prof. Dr. Halime HÜRYILMAZ'ın raporunun 35. sayfasında yer alan 19 numaralı haritada gösterilen III. Derece arkeolojik sit alanı içerisinde olduğunun belirtildiği, söz konusu alanın da her ne kadar ruhsat sahası içerisinde olsa da, ÇED alanı dışında olduğu açıkça görüldüğünden, anılı tepeciklere yönelik herhangi bir araştırmanın yapılmamış olmasının dava konusu işlemi sakatlar nitelikte olmadığı, dava konusu işlemin bu yönüyle hukuka ve mevzuata uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle;

1-Dava konusu işlemin iptaline,

2-Aşağıda dökümü yapılan toplam 445,05-TL yargılama giderinin davalı idarece davacılara ödenmesine,

3-Kararın verildiği tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca duruşmalı işler için belirlenen 11.000,00-TL avukatlık ücretinin davalı idare tarafından davacılara ödenmesine,

4-Davalı idare yanında müdahil şirket tarafından harcanan ve aşağıda dökümü yapılan 124,30-TL yargılama giderinin müdahil şirket üzerinde bırakılmasına,

5-Artan posta ücretinin talep edilmemesi halinde kararın kesinleşmesinden sonra ilgililerine re'sen iadesine,

6-2577 sayılı Kanun'un 20/A maddesi uyarınca kararın tebliğini izleyen günden itibaren 15 gün içerisinde Danıştay nezdinde temyiz kanun yolu açık olmak üzere 06/12/2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

Başkan

[Redacted Signature]

Üye

[Redacted Signature]

Üye

[Redacted Signature]

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
ÇANAKKALE
1. İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2021/1266
KARAR NO : 2022/1164

YARGILAMA GİDERLERİ (DAVACILAR) :	
Başvurma Harcı :	59,30 TL
Karar Harcı :	59,30 TL
Y.D. Harcı :	97,70 TL
Vekalet Harcı :	8,50 TL
Posta Gideri :	220,25 TL
TOPLAM :	445,05 TL

YARGILAMA GİDERLERİ (MÜDAHİL) :	
Başvurma Harcı :	59,30 TL
Vekalet Harcı :	40,00 TL
Posta Gideri :	25,00 TL
TOPLAM :	124,30 TL

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

